

I. JÁNOS 1:12

LELKIPASZTOR

1953. MÁJUS HÓ

LELKIPÁSZTOR

Kiadja az *Evangélikus Egyetemes Egyház Sajtóosztálya*

Felelős szerkesztő és kiadó: *Dr. Vető Lajos*

Előfizetési díj egy évre 84 Ft, félévre 42 Ft, egy hónapra 7 Ft

Csekk számla: *Lelkipásztor Kiadóhivatala, Budapest 220.507*

Szerkesztőség és kiadóhivatal: *Budapest, VIII., Puskin-u. 12.*

Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály. Telefonszám: 142—074.

TARTALOMJEGYZÉK:

A keresztyén élet fejlődéséről. <i>Dr. Vető Lajos</i>	193
Bereczky Albert igehirdetői szolgálata. <i>Dr. Ottlyk Ernő</i>	197

IGEHIRDETÉSEK

Szentháromság ünnepe u. 1. vasárnap	210
Szentháromság ünnepe u. 2. vasárnap	212
Szentháromság ünnepe u. 3. vasárnap	213
Szentháromság ünnepe u. 4. vasárnap	216
Szentháromság ünnepe u. 5. vasárnap	219
Útmutató. <i>Dr. Pálffy Miklós</i>	223
Rádioprédikáció. <i>Grünvalszky Károly</i>	227

FOLYÓIRATSZEMLE

Kostnické Jiskry. Praha, 1952. 46. sz.	231
Heves teológiai vita Norvégiában. (<i>Ev. Pressedienst</i>).....	234
Halál, bűn, kárhozat. <i>Luther</i>	235
† Kiss Kálmán. <i>Szuhovszky Gyula</i>	238
Közérdekű tudnivalók. <i>Csekey Zoltán</i>	239

A keresztyén élet fejlődéséről

(Előadás, elhangzott a csepeli gyülekezet szeretetvendégségén.)

Ezen a kedves együttléten a keresztyén élet, helyesebben a keresztyén ember fejlődéséről kívánok szólni. De kérdés, hogy vajon lehet-e fejlődésről szó ott, ahol keresztyénségről van szó. Nincs-e ellentétben minden ilyen fejlődéssel Jézus Krisztusnak az az értelme, hogy ha olyanok nem leszünk, mint a gyermekek, nem mehetünk be a mennyek országába? Azután azt is szokták mondani, hogy a keresztyén vallás tökéletes, abszolút vallás, s ami tökéletes, az nemcsak hogy nem fejlődhetik, de nincs is szüksége fejlődésre. Hová, miért fejlődjön az, ami tökéletes?

Az bizonyos is, hogy hitünk szerint a keresztyén vallás tökéletes vallás. Hiszen Jézus Krisztusban Isten tökéletesen nyilatkoztatta ki magát. Amennyiben a keresztyén hit gyermeki bizalom a Mennyei Atyához, annyiban a keresztyénség valóban nem fejlődhetik. Viszont vannak olyan intelmek is a bibliában, mégpedig az újtestamentomban, hogy ne legyünk gyermekek értelem szerint. Pál apostol túlhaladott álláspontnak tartja, hogy valamikor úgy szólt, mint gyermek s úgy értett, mint gyermek, majd hozzáteszi, hogy miután férfiúvá lett, elhagyta a gyermekhez illő dolgokat. Ezekben az utóbbi bibliai igékben nyilvánvalóan fejlődésről van szó, olyan fejlődésről, amelyben a keresztyén ember mintegy a gyermekkorától elszakadva kerül az érett férfiúság, helyesebben a nagykorúság állapotába. De a jézusi és az apostoli intelmek között ellentmondás nincs, mivel éppen gyermeki bizalma alapján fejlődik a keresztyén ember az érettség, a nagykorúság irányában.

2. Mielőtt tovább vizsgálódnánk, vessük fel a kérdést, mi történik akkor, amikor az emberben felébred a Mennyei Atya iránt a gyermeki bizodalom, amely a keresztyén hit lényegéhez tartozik.

A keresztyén hitreébredés nincs korhoz kötve, még kevésbé a gyermekkorhoz. Ifjúkorban s késő vénségünkben egyaránt hitre juthatunk s a hit, ha igazi, mindkét esetben olyan, mint a gyermek bizalma atyja, vagy anyja iránt. Szeretet van benne. És mert szeretet jellemzi, leírhatatlan örömmel és boldogság-élménnyel jár rendszerint együtt. Olyan, mint az első szerelem, olyan mint a tavasszal virágba boruló gyümölcsfa, tele színnel, illattal, szépséggel, napsugárral. Olyan, mint a tavasz ébredése. Olyan, mint amikor a kis madár kiszabadul kalitká-

jából s vígan röpdös a tiszta légben. Bűnbocsánatban, kegyelemben részesültem, az új élet szépsége tárult fel előttem. Mindez olyan szép és olyan boldogító, hogy az ember szeretne itt megállapodni s örökre megmaradni ebben az állapotban. A hitre jutott ember szeretné megtartani magának az ébredés örömét és boldogságát. Nyilvánvalóan azért akarja megtartani, mivel csakhamar rájön, hogy lelki örömeit sok minden veszélyezteti. Amint az isteni szeretet napsugaraiban megfürdött lélek újra találkozik a valósággal, környezetével, más emberekkel, öröme máris mulni kezd. Ezért megpróbál visszahuzódni. Innen magyarázható és érthető a kolostorok létrejötte. A földi életet s a vele kapcsolatos kötelességeket nyugnek és hiábavalóságnak érzi a lélek s menekül tőlük. Szüntelenül visszakívánja a már megízlelt mennyei örömöket s nem egyszer úgy látja, hogy ez a világ a Sátán uralma alatt áll. Idegennek érzi magát ebben a világban, kedvetlenül forgolódik benne és sokszor súlyosan elhanyagolja kötelességeinek végzését.

Ez a kísértés már az újtestamentumi korban is erősen jelentkezett. Pál apostol dorgálja azokat a gyülekezeti tagokat, akik nem akarnak dolgozni. Mindamellet kialakul a középkor, amelyben a keresztyén ember eszményévé a kolostorba húzódott szerzetes vagy apáca lett, akit annál tökéletesebb keresztyénnek és nagyobb szentnek tartanak, minél jobban sikerült elvonulnia a világtól. A reformáció felismerte ennek a magatartásnak a fonákságát és helytelenségét. Közismert Luther Mártonnak az a megjegyzése, hogy az a szolgáló leány, aki becsülettel fogatja a seprőt, különb istentiszteletet végez, mint az az apáca, aki nap-hosszat imádságokat mormol. A probléma azonban azóta is fennáll. Néha a protestáns kegyeseket is jellemzi ugyanaz a felfogás, mint a középkori kolostori keresztyénséget: elszakadni a világtól, nem törődni a világ dolgaival, hanem megmaradni állandóan a hitrejutás pillanatának állapotában, a bűnbocsánat első örömeiben. De hogy ezután mi következék, hogyan éljünk, miután bűnbocsánatot nyertünk, arról keveset beszélünk. És a kérdés ma is ott van sok hívő testvérünk szívében: Van-e ezentúl más, kell-e tovább fejlődnöm keresztyénségemben?

3. Visszatérve egyik előző hasonlatunkra, most vessük fel a kérdést, vajjon helyes lenne-e, ha a májusban virágzó gyümölcsfát örökké virágjában akarnánk megtartani. Nem szükséges-e, hogy a fa tavaszi virágdíszét elhullassa, hogy gyümölcsöt teremhessen? A hervadás fájdalmas dolog lehet, de hozzátartozik ahhoz, hogy a fa a gyümölcsstermés útján meg ne álljon. Márpedig a keresztyén embernek olyan fának kell lennie, amely gyümölcsöket terem. Jézus Krisztus megátkozza a terméketlen fügefát! Nem azért hiányzik-e életünkől a keresztyén élet sok gyümölcse, mert meg akarunk maradni állandóan a virágnylás állapotában? Nincs-e abban rengeteg önzés, hogy a saját szép érzéseinket tartjuk mindennél fontosabbnak? Nem úgy gondolkodunk-e, amikor huzódozunk a világban reánk váró feladatok elől, mint a gyermek?

4. De vajjon hogyan lehet és hogyan kell tovább jutnunk, s fejlődnünk a keresztyén életben?

Irányítsuk figyelmünket Jézus Krisztus földi életének szent történetére! Egy ideig ott élt tanítványaival a szépséges genezáreti tó part-

ján, szeretetben, Isten áldott jelenlétének örömeiben, jelektől és csodák-
tól körülvéve, hálás emberek szeretetétől és imádságától övezve. Olyan
volt az életük, mint maga a földreszállt Istenországa. S egyszer csak
Jézus azt mondja tanítványainak, hogy felmennek Jeruzsálembe, ahol
Őt, Embernek Fiát, megcsúfolják, megkínózzák és megölik. Péter meg-
botránkozik, s szeretne továbbra is megmaradni a kezdet idilli állapo-
tában. Jézus azonban kereken elutasítja Pétert és Sátánnak nevezi, aki
nem Isten dolgaira gondol, hanem emberi dolgokra. Egyben figyelmez-
teti Pétert és a tanítványokat, hogy amit mondott, annak meg kell len-
nie. És megy is Jeruzsálembe, megy a bizonyos halálba, de egyúttal a
bizonyos feltámadás felé.

Mit jelent mindez a hitrejutott keresztyén emberre nézve? Azt, hogy
neki is el kell hagynia a hitrejutás első örömeinek idillikus állapotát, az
első szeretetnek, a tavaszi virágzásnak a boldogságát, s ahogyan Jézus
Krisztus ment érettünk szenvedni, úgy neki is körül kell néznie a nagy
világban s fáradságot, szenvedést, munkát kell vállalnia embertársaiért
s azok hűséges szolgálatában látni Isten dolgát.

Mondhatnánk így is: A kezdet kezdetén az ember figyelme befelé,
önmagába irányul. Lelkünkben tapasztaljuk meg Isten szeretetét és
kegyelmét. Áldott ez a kezdet, de csak kezdet. Ajtó, amelyen minden fel-
ébredt léleknek át kell mennie. De az ajtóban megállnia nem szabad.
Tovább kell mennie. Figyelmének most már kifelé kell irányulnia, má-
sokra, az élet valóságára. Észre kell vennie a reá váró feladatokat, a
szenvedést, a nyomorúságot ebben a világban. Jakab apostol szerint a
tiszt és szeplőnélkül való istentisztelet az özvegyeknek, árváknak az
ő nyomorúságukban való meglátogatásából áll. De nem azért kell őket
látogatni, hogy éppen csak lássuk őket, hanem hogy segítsünk rajtuk.
Jézus maga is szüntelenül munkálkodott embertársai javán. Betegeket
gyógyított, éhezőket elégített meg. A keresztyén ember is átjutva az
ajtón, a kezdeten, most már így jár el: körülnéz a világban, látja itt a
bajt, a bűnt, a nyomorúságot s dolgozik ellenük, munkálkodik erőinek,
idejének, fiatalságának feláldozásával is másokért, embertársaiért.
Gyermeki hite erőssé teszi a meggyőződést benne az iránt, hogy mind
ennek van értelme, a világ nem a Sátáné, hiszen Krisztus legyőzte a
Sátánt s Ő maga látta, amint a Sátán megverten hullott alá. Ettől
fogva tehát a keresztyén ember munkás életet él, segít enyhíteni és
megszüntetni a földi nyomorúságot, segít kiküszöbölni a reális bajokat
s minden erejével azon van, hogy ezen a téren, ebben a világban a
legjobban megoldja feladatait és kötelességeit. Nem önmagára néz.
Nem azt lesi, mennyi örömben és boldogságban van része, hanem hogy
másoknak mennyi örömet és boldogságot tud szerezni. Nem azt nézi,
hogy ő mit kap, hanem hogy másoknak mit tud adni. Es persze, éppen
így lesz ismét igazi öröme. A hitrejutás örömeit nem kell kierőszakol-
nia, mintegy felmelegítenie, hanem gyermeki hite alapján végzett szol-
gálata újra meg újra friss örömmel és boldogsággal tölti el. Isten áldó,
védő, hatalmas kezét érzi állandóan maga felett. És most már nem kell
elvonulnia ahhoz, hogy Isten jelenlétét megtapasztalhassa, hanem éppen
hűséges munkálkodásával kapcsolatban, a nagy világban forgolódva,
járva-keelve érzi Isten vele lévő csodálatos szeretetét.

5. Csak az a fontos, hogy a keresztyén ember kint a világban az élet valóságos feladatait ismerje fel s azok megoldásán fáradozzék. Fontos, hogy azokat a feladatokat ismerje fel és vállalja, amelyek az ő valóságos életében és az ő valóságos korában igazi feladatok. Es az is fontos, hogy azt cselekedje, ami lényeges, amivel sok-sok ember javát és boldogságát mozdíthatja elő.

Nézzünk körül a világban, mik itt ma a feladataink! Mindenki tudja: idehaza annak az új országnak és új világnak az építése, amelyben igazság s az emberek testvéri egyenlősége uralkodik, s amelyben felhasználjuk mindazt embertársaink javára, amivel Isten magyar hazánkat és az emberiséget megajándékozta. A saját egyéni boldogságával elfoglalt keresztyén lélek olykor visszariad ettől a feladattól, holott hite alapján neki kellene jó példával előljárnia a munkában, az odaadásban, a közös terhek hordozásában. — De az egész emberiség iránt is felelősséget és reális szeretetet kell tanúsítania, tekintet nélkül faji és vallási, világnézeti különbségekre. Nem lehet számunkra közömbös például az se, hogy talán a földgolyó másik oldalán sokmillió népek iszonyú háborúk borzalmaitól szenvednek, se aziránt, hogy vannak olyanok, akik az egész földkerekségre új világháborút akarnak zúdítani. Nem, az ember nemcsak hogy nem lehet közömbös, hanem kiveszi részét abból a munkából és fáradságból, mely békét, haladást, fejlődést jólétet akar biztosítani a földkerekség minden népének. Mindezt pedig éppen azért cselekszi, mert keresztyén ember, s hogy ezt nem tette előbb, azt őszintén fájlalja, érte bűnbánatot tart s régi keresztyénségére úgy néz vissza, mint nem a nagykorúvá lett hitre, hanem értelem tekintetében érteletlen gyermeki magatartásra, amelyen most már túljutott az érett férfiúság állapotába, a nagykorúság állapotába.

— — Ime, testvérek, így fest az röviden, amikor az ember a keresztyén hit nagykorúságára jut! Így fejlődik a keresztyén ember előre. Sok mindent csak érintettem és vázlatosan jellemeztem abból, ami a keresztyén élet fejlődése szempontjából lényeges. Nem is lehet mindenről részletesen beszélni egyetlen rövid előadás keretében. De az érett keresztyén lelkeknek nincs is különösebb szükségük a részletes útmutatásra. Éppen azért vannak a nagykorú keresztyénség állapotában, mivel már maguk is tudnak úgy gondolkodni, mint ahogyan az a nagykorúságra jutott keresztyén emberekhez illik. Ha igénytelen előadásommal sikerült benneteket elindítanom ezt a gondolkodást, akkor Isten Szentlelke, aki az igazság Leleke, máris sokat tett közöttünk és bennünk ebben az órában. Akkor valamivel közelebb jutottunk ahhoz, hogy megszívelhessük Jézus figyelmeztető szavait: „Úgy fényljk a ti világosságotok az emberek előtt, hogy látván a ti jócselekedeteiteket, dicsőítsék a ti Mennyei Atyátokat.”

Dr. Vető Lajos

Bereczky Albert igehirdetői szolgálata

Mindig tanulságos volt lelkészek számára neves igehirdetők tanulmányozása, de különösen hálásak lehetünk Istennek azért, hogy most — amikor megjelent Bereczky Albert „A keskeny út” című 427 oldalas hatalmas műve — módunkban áll olyan igehirdető szolgálatát áttekinteni, aki igehirdetésében egyúttal új teológiai alapvetést ad, a prófétai szavával irányt mutat, nemcsak a magyar református egyház, hanem az egész keresztyénség számára is.

„Négy esztendő úttörésnek is nevezhető szolgálata tükröződik ebben a könyvben” — olvassuk az előszóban. 1948—1952-ig Isten nagy utat tétetett meg a hitben engedelmes egyházzal. Bereczky Albert igehirdetései, előadásai, cikkei a dokumentumai ennek az útnak. Magában véve az is izgalmas feladat, ha Bereczky Albert írásai nyomán újból végigéljük annak az útnak küzdelmeit és győzelmeit, amelyen Isten vezette végig a magyar protestantizmust, de a könyv többet akar elérni ennél: azt akarja, hogy magunkénak valljuk azokat az eredményeket, amelyekkel Isten megajándékozta az egyházi megújulást. Ez a könyv fellelkesít mindnyájunkat az Isten által adott új egyházi élet odaadóbb szolgálatára. Hiszen világfigyelem kíséri azt, hogyan próbálunk mi itt új utat keresni. Bereczky Albert azok közé tartozik, akik élen járnak ebben az úttörő munkában. „Rendkívül könnyű fajsúlyú dolog az, ha ezt az egész útkeresést azzal akarják némelyek elintézni, hogy: „azért mi imádkozunk érte”. Másképpen imádkozik az, aki nem osztozik az útkeresésnek a fáradaiban, mint aki együtt küzd és együtt töri az utat”. (349. o.)

Ennek az új útnak a keresésében Bereczky Albert bevezető szavait mi is magunkhoz címzettnek érezhetjük.

„Ez a könyv azoknak akar szolgálni, akik szívesen tanulnak újat, a mindig újat cselekvő Isten igéjéből, s hitben felismerték, milyen hálásaknak kell lennünk a jobb és igazabb emberi együttélés új rendjéért és mindenek fölött azért, hogy a mi népünk is a világ békességének nagy védelmi frontján végezheti a maga újjáépítő munkáját”. (7. o.)

Természetesen csak izelítőt lehet nyújtani a hatalmas mű gazdag tartalmából s csak a legjellemzőbb és számunkra is legtanulságosabb vonásokat emelhetjük ki.

1. A BŰNBÁNAT ÉS A HÁLA PRÉDIKÁTORA.

A magyar protestantizmusban új volt az a bűnbánati hang, amely felcsendült Bereczky Albert ajkán. Mindez persze csak azért volt új, mert az igehirdetés megfeledezett a próféták egész népet bűnbánatra hívó szaváról és megfeledezett a reformáció századának hangjáról, amikor még Magyar István prédikátor a bűnt ilyen széles összefüggésben tudta meglátni, ahogy azt könyvének címében is kifejezte: „Az országokban való sok romlásnak okairól”. A Szentírásnak és haladó pro-

testáns hagyományainkuak a felevelvenítése volt az a bűnbánati hang, amelyet püspökké szentelésekor így foglalt szavakba Bereczky Albert:

„Az én életem számára nincs a mult évtizedek alatt fájóbb, gyötrelmesebb, kízóbb, égetőbb — és nem tudok rá elég jelzőt mondani — kétségbeejtőbb tapasztalás, mint az, hogy ebben az országban a bűnösök hiányoznak. Itt mindenkinek igaza van, itt senki sem akarja a fejét meghajtani és megalázkodva azt mondani: Uram, igazságosak a te ítéleteid, megértünk az ítéletre, és milyen nagy a te kegyelmed, hogy az új élet ajtaja nyitva áll előttünk. Mi lenne, ha egyszer visszafordulnál, arccal Isten felé, és nem háttal, és belenéznel Isten titkaiba? Ott látnád az éretted megfeszített Jézus Krisztusnak a drága szent arcát az Isten szeretetének a fényében, és ott hallanád, és ott éppén érted is imádkozik: „Atyám bocsáss meg néki!“ (13. o.)

Ennek a bűnbánatra hívásnak az a döbbenetes oka, hogy elhamvadt az egyházban a közösségi felelősség tudata.

„A harmincas évektől kezdve növekedett bennem a szörnyű szorongás, hogy valami olyan hazugságban élünk, amelynek egyszer rettenetes következményei lesznek. A háború kitörése realizálta ezt a szorongásomat. Biztosan tudtam, hogy a náciizmus beláthatatlan katasztrófa-sorozaton át el fogja veszíteni ezt a háborút, s álmatlan éjtszakákon olyan örvénynek a megnyílását vártam, amelybe az egész nép, s benne a megízeltlenül sóra lett egyház el fog menthetetlenül tűnni.“ (266. o.) Ezekben a társadalmi bűnökben mélyen benne volt az egyház is.

„Hiszen lehetett élni egyénileg keresztyén életet, ápolni a Jézus Krisztussal való szövetséget, sőt még ugyanilyen kegyes egyénekből kegyes közösségeket is lehetett formálni, tudomást sem véve arról, hogy például a Párkány-utcában jó jövedelmet hajtanak olyan bérházak, amelyeknek egy-egy kicsi szobájában három-négy család tizennégy-tizenöt tagja él a fizikai, lelki és szellemi nyomorok olyan körülményei között, amelyben csak a legdurvább képmutatás igényelheti tőlük azt, hogy ilyen körülmények között legyenek „keresztyének“. És hány ilyen Párkány-utca volt! És hányszor mondták el süket füleknek a marharépan áttelelő alföldi paraszt-szegénység százezeinek égbekiáltó nyomorát! Az én nagy bűnöm az volt, hogy én ezeket láttam, s megelégedtem azzal a karitatív szolgálattal, ami csak jeltett tőlünk, s hullattam ama bizonyos szociális olajcseppeket, ahelyett, hogy engedtem volna tudatosítani magamban, amit pedig tudtam, hogy ez a világ a koldussorsban tengődő parasztjaival, a nyomorúság bilincseit rázó munkástömegekkel, az üres és léha középosztályával, a fennhéjázó politikusaival megérlelte magát az ítéletre. A háború kitörése egyszerre dermesztően világossá tette előttem, — hogy a katasztrófa elkerülhetetlen. Pedig ime, itt van ebben a népben egy csodálatos multú egyház, a reformáció évszázadainak méltatlan örököse, amelyik se lát, se hall, s még legjobb tagjaiban is legfeljebb passzívan húzódik vissza attól a biztosan elkövetkező forradalmi átalakulástól, amely a háború véres vereségein keresztül feltarthatatlanul közeledik hozzánk. Még az egyénileg komolyan vett keresztyénség is ellenszenves volt az egyház túlnyomó többsége előtt, — de ez az egyéni hívő keresztyénség is milyen messze volt attól, hogy Isten színe

előtt összerokadva, bűnbánatban azonosítsa magát a néppel, amelyből vétetett". (266. o.) „A mi egyházunk messze eltávolodott a reformáció évszázadainak jó hagyományaitól. Elfelejtette azt, amit pedig valamikor világosan értett és cselekedett: a nép szolgálatát. Megejtette egyházunkat az uralkodó egyház kísértése. Mindig fájdalommal és megalázkodással kell egyházunk életének ezt az utolsó évszázadát szégyenlenünk. Nem tettük meg, amire az ige olyan erőteljesen és világosan intett és kényszerített: nem álltunk a szegények, az elnyomottak, a nagy és széles néprétegek mellett, hanem sütkéreztünk egy uralkodó hatalmi rendszernek a látszat-fényében". (152. o.) Isten megítélte ezt az egyházi magatartást. S amikor a történelem kereke hatalmas fordulatot vett, Isten irgalmas ítéletet gyakorolt felettünk, s kitárta előttünk az újrakezdésnek a lehetőségét.

Nagy erővel szólal meg Bereczky Albert ajkán az egyházi élet megújulásának szükségessége:

„Ha vajamitől félek, az éppen az, hogy nem értettük még meg elég mélyen és alaposan, hogy amit Isten nem helyesel, amit ő már megítélt, azt időben kell lebontani és egészen másképpen csinálni. Az Isten nem kéri el soha, az ő ideje örökkévalóság, de az egyház sokszor kéri, és néha egy bizonyos konkrét történelmi keretben élő egyház el is késhet végzetesen". (415. o.)

Az Isten ítéletét és az új lehetőségekben megmutakozó kegyelmét megértő igehirdető szívében nagy reménység támad. A magyar protestantizmus öt esztendejéről szóló kötetben „Felszabadultam” címmel ad hangot Bereczky Albert a mult kötöttségei alól való felszabadulásának és a jövőbe vetett reménységének.

„Mi alól szabadultam fel? A szégyen alól, amely átalakult bűnbánattá. Azóta öt éven keresztül mindig a bűnbánat prédikátora vagyok. Nincs jövő addig, amíg a megítélt multat mi magunk is meg nem ítéljük és Isten igazságos ítéletét hálás szívvel el nem fogadjuk.

A népem végső pusztulásától való félelem alól is felszabadultam. Nem irigylem azt, akiben nem volt soha ez a félelem, mert az nem tudja, mit jelent Istennek az ilyen reális, kézzelfogható felszabadítása.

Az egyház összeomlásától való félelem alól is felszabadultam. Tudtam és tudom, hogy az egyháznak akkor van munkája, szolgálata ebben a világban, ha bűnbánatban és hálaadásban megújul és elfogadja Isten kezéből azt a nagy lehetőséget, amit ő mindig kész adni az ő egyházának, ha nem uralkodni, hanem szolgálni akar" (268—269. o.).

A bűnét megvallott és az Isten által kegyelmesen eléje tárt új utat felfedezett egyház találja meg az új életet. Ebben az új életben való járás fakasztja hálára Bereczky Albertet s vele együtt Isten minden emberét. Ilyen hálátelt szívvel hangzik a vallomás:

„Leikkileg és anyagilag meggyengült, a mult társadalmi rendszerét hűtlenül és betegen összeszövődött egyházunknak Isten azt a nagy ajándékot adta, hogy koncentrálhatja magát saját munkájára" (269. o.). Ebben ismeri fel Isten bűnbocsánatának realitását. Isten irgalmassága kell, hogy olyan hálára fakasszon bennünket, amellyel a vett kegyelmet az embertársainknak való szolgálatban köszönjük meg.

„Az a bűnbocsánat, az a teljes kegyelem, amelyet az ő magát megáldozó teljes szeretete hozott nekünk, a mi hálaadásunk legmélyebb és legszilárdabb alapja. „Azáltal lett nyilvánvalóvá az Isten szeretete bennünk, hogy az ő egyszülött Fiát elküldte az Isten e világra, hogy éljünk általa“ (I. Ján. 4, 9). Az ő világot átölelő szeretetébe beleölelt mindnyájunkat és ennek a szeretetnek csak egyetlen következménye lehet számunkra, az, amit János apostol így mond: „mi is kötelesek vagyunk odaadni életünket a mi atyánkfiaiéért“ (I. Ján. 3, 16.) (172. o.). Isten iránt érzett hálánkat ott kell tanúsítanunk, ahol Isten is megmutatta szeretetét, t. i. az emberek között.

Amint távolódunk a mult bűneitől, és egyre többet tapasztalunk meg Isten új életet adó ajándékából, úgy erősödik az Isten iránti hálának a hangja.

„Növekszik bennem a hálaadás esztendőről-esztendőre azért, hogy él a népünk, hogy épül az országunk, hogy egy soha nem látott méretű katasztrófa után — amelynek megérdemelt ítéletét nem győztük hangsúlyozni — lehetőséget kapott a magyar nép arra, hogy évszázadok óta nem gyógyított, sőt meg se látott belső nyomorúságaiból óriási erőfeszítéssel egészen új útra lépjen. Amióta ezen a felelős helyen vagyok“ — mondotta 4. püspöki jelentésében Bereczky Albert — „igyekeztem mindig világosan megmondani, hogy ezt a világ-átalakulást — a szocializmus születését — vajudási szenvedéseivel együtt Istentől akart és Istentől munkált olyan feladatnak kell felismernünk, amelyben szolgálatunkkal és becsületes együttműködésünkkel nekünk, mint egyháznak is ki kell vennünk a magunk részét. Hálaadásomat fokozta végül az, hogy sokat szenvedett népünk két katasztrófálisan végződött háború után őrizheti és védheti a békét s ebben a békeszolgálatban a világ százmillióinak békevágyával együtt dobban a mi szívünk is“ (418—419. o.).

2. AZ IGE HŰSÉGES SZOLGÁJA.

Legégetőbb mai lelkészi problémánk az igehirdetés kérdése. Köztudomású, hogy az új helyzetben új embertípus is formálódik. „Az a fajta prédikáció, ami most még sok szószékünkön elhangzik, abszolút nem fogja érdekelni az új embereket, nem azért, mert nem materialista, hanem mert ködös, bizonytalan, homályos és kvietista, ami a dinamikus életükkel nem vág össze. Az evangélium dinamizmusa, az egybevág“ (393. o.). A ma egyháza nem élhet tradícióból vagy örökségből. „Semmit sem veszíthetünk el a mult örökségéből, ami élő és drága, de ezt az örökséget a mában akarjuk megvalósítani“ (321. o.). Az egyháznak szem előtt kell tartania az új idők új embereit, „mert nem a tegnapiak az emberei vagyunk, sőt még nem is a mának, hanem a holnapnak: az egyház mindig a holnapnak a népe“ (321. o.). „A keresztyén embernek és az Isten népének egyformán jól kell tudnia, hogy a tegnapi manna mindig ehetetlenné válik és minden nap friss mannára van szükség. Jaj nekünk, jaj a reformációban visszanyert örökségünk-

mek, ha elfelejtjük csak egy pillanatra is, hogy a hitnek szép harcát mindannyiunknak előlről kell megharcolnunk, s ebben a harcban éppen az a szép, hogy mindig új leckét ad fel Isten a hívő embernek, mert a keresztyén élet mindig új lecké és az egyház élete mindig új feladat“ (321. o.).

Az egyház Istentől kapott mai leckéje az igehirdetés időszerűségének a problémája. Hogyan lehet a mai embernek úgy hirdetni Isten akaratát, hogy az örökkévaló Istennek az akaratát valóságos parancs, segítség és vigasztalás legyen az ember számára?

„Ha nem ez történik az igehirdetésben, akkor nem történik igehirdetés, Mert az igehirdetést nem lehet és nem kell időszerűvé tenni, és pedig azért nem, mert az ige mindig magától és önmagában véve időszerű. Az igehirdetésnek — így megértve a dolgot — egyetlen problémája az, hogy igehirdetés legyen“ (354. o.). „Az igehirdetés azért mindig időszerű, mert az Isten szólal meg benne, és azért időszerű, mert az emberhez szól. Isten pedig élő Isten, akinek a szava élő és ható“ (355. o.). A Jézus Krisztus teljes uralmának a hitben való megértése, elfogadása és hirdetése a mi egyházunkra nézve az időszerű igehirdetés.“ (358. o.). Félreérti a megszentelődést az a tanítás, amely szerint Istennek az az egyetlen célja az emberrel, hogy örök üdvösségre vezesse a halálból való feltámadás által. Mert akkor mi értelme volna annak, hogy még a világban vagyunk? „Mit lábatlankodunk még a világban szárnnyatlan angyalokként?“ (356. o.). Ha ellenben megértjük, hogy Jézus Krisztus főpapi imádságában ezt mondja megváltói munkájáról: „Én őérettük odaszentelem magam“, akkor világossá lesz, hogy a megszentelődés nem az én megszentelődésemért történik, hanem az egymásért való szeretet vonalán érvényesül elsősorban.

„Jézus Krisztus uralmát félretoltuk az igehirdetésben és rászorítottunk az egyes embereknek a hitrejuttatására és nevelésére s ez volt a legjobb fajta igehirdetés a múltban és ez teremtette a legtöbb gyümölcsöt. És még ez az igehirdetés is súlyos ítélet alá került, mert nem vette észre, hogy az emberek millióinak megoldatlan az egymással való együttélési formája: az emberi életközösség problémáját szinte észre sem vette az igehirdetés“ (358. o.). „Istent nem csupán az érdekli, hogy én és te üdvösségre jutunk, hanem az is érdekli, hogy mit csinálunk ezen a világon? Istent az is érdekli, hogy a földön búza teremjen, a mezők meg legyenek művelve. Istent az is érdekli, hogy az emberek ezen a földön megtalálják emberi életüknek értelmét. Ez a 70—80 esztendő, ez is érdekli Istent. Tudjuk a Bibliából — Jézus Krisztustól, ha mástól nem —, hogy Istent érdekli az elmúlásra ítélt világ és ennek a sorsával Isten annyira törődik, hogy igazgatja az ő titkos tervei és szándékai szerint, tehát a szemeknél elrejtett úton és módon Ő kormányozza ezt a világot az általa tervezett vég felé és ebbe a világba helyezett el miniket a szolgálatnak és a szeretetnek a munkájába“ (361. o.). Nem Isten akaratát követtük akkor, amikor nem érdekelt bennünket a másik ember és minden ember sorsa. Ahelyett, hogy az emberi együttélés kérdései felé megnyílt volna a látásunk, egyre szűkült érdeklődésünk köre s „az egyház egy olyan életformát alakított ki, melyben önmaga

fenntartása vált érdekévé“ (362. o.). Csak magunkkal törődtünk az egész emberiség helyett. „Valljuk meg őszintén, számunkra olyan nagyon új, olyan szokatlan felismerni azt, hogy Isten ezzel az egész emberiséggel akar valamit és az Ő egyházát ezért a célért is tartja fenn, hogy a világnak használjon“ (363. o.). Csak a pietista-kvietista világtól való elvonulás osztotta az életet földi és földöntúli, vallásos és nem-vallásos részre. „Egyházként élni se többet, se kevesebbet nem jelent, mint Isten uralma alatt élni és ezt az uralmat feltétlenül, határtalanul, korlát nélkül valónak és teljesnek ismerni el“ (231. o.).

Ez konkrétan azt jelenti, hogy a kegyes elkülönüléssel szemben, forró szeretettel szeretjük azt a népet, amelynek sorsához és életéhez mi, az egyház tagjai is e földön mindenestől hozzátartozunk.

„A próféták és apostolok nem azért és nem úgy szerették népünket, amennyiben és amiért az az Isten népe volt, hanem — egyszerűen és mindenestől. Sőt éppen bajaiban és bűneiben szerették leginkább. Mózes népe legsúlyosabb eltévelyedése után fakad ki Isten előtt azaz a megrendítő kéréssel, hogy: „bocsáss meg nekik, vagy ha nem, törölj ki engem a te könyvedből, amelyet írtál“ (2. Móz. 32, 32.). Pál a saját üdvösségét képes volna odaadni azokért, akik „rokonai test szerint“ (Róm. 9, 3.). És hogy minden kegyes elkülönülőnek elég legyen a példából: maga Jézus e földön forrón szerette hazáját és mindent megtett népéért. A nép, a saját népiünk élete az az elsőszámú terület, ahol a keresztyének és az egyház tartoznak szolgálni a legjobbal, ami nekik adatott“ (233. o.). Miután az egyház nem egyetlen nép körében él, hanem szét van szórva az egész világon és ott él szinte minden nép között, „döntő kérdés: felismeri-e helyét és szolgálatát úgy a saját népe körében, hogy ugyanakkor felismeri és szolgálja az emberiség egészének ügyét. Az egyház tudja, hogy Isten „az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette“ (Csel. 17, 26.), ezért soha nem lehet a keresztyén egyház sovíniszta“ (234. o.).

Ezután a teológiai alapvetés után világos az egyház szava az emberi együttélés két alapvetően fontos kérdését illetően, s ez egyrészt a társadalmi és gazdasági rend kérdése, a kapitalizmus és a szocializmus kérdése, másrészt a háború és a béke ügye. „Nem lehet vitás, hogy az emberi együttélés igazságosabb új rendezése a világtörténelem mostani szakaszában az Istentől nekünk feladott nagy lecke. Nekünk: ez minden embert jelent, akárhol él a föld kerekéségén s akár tagja az egyháznak, akár nem. Ugyanígy a világtörténelem mai szakaszában a háború és a béke ügye a nekünk feladott legsúlyosabb lecke, amelyből vizsgáznunk kell mindenütt, mindnyájunknak, akár tagjai vagyunk az egyháznak, akár nem. Felmerül azonban az a kérdés, vajjon nekünk, mint egyháznak, mennyiben kérdésünk az egyik éppen úgy, mint a másik. Vajjon az egyház dolga-e megoldani vagy megoldáshoz segíteni a társadalmi és gazdasági rend új nagy kérdéseit? Maradjunk először ennél a kérdésnél. Nem hivatkozhatik-e az egyház arra, hogy neki egészen más a feladata? Az ő különleges hivatása ebben a világban az, hogy Isten uralmának engedelmeskedve az Igét hirdesse, a sakramentumokkal való élelt szolgálja és a szeretet munkáját, a diakóniai fel-

adatot végezze. Ha ezt a sajátos szolgálatát jól végzi (sohase végezheti olyan jól, hogy ne kötelezné Isten parancsa még jobbra), nem hárit-hatja-e el magától a földi élet bármilyen égető emberi kérdéseit, egyebek között az anyagi javak megosztásának kérdését, éppen arra az ígére hivatkozva, amit Jézus mondott: „Ki tett engem bíróná vagy osztóná közöttetek?” (Luk. 12.14.) A Szentírásban mindig találhat az írástudók felekezete fedezékül szolgáló szavakat, csak az a baj, hogy éppen arra a Jézusra hivatkozik, aki az ószövetségi prófétákat is mesz-sze meghaladó módon egyoldalúan állást foglalt, s elmondta a gazdag és Lázár történetét, volt egy konkrét kívánsága a gazdag ifjúhoz, s megrázó szavakkal írta le azt a gazdag embert, aki új csüröket épít-tett, a régiekben már el sem férő gazdagsága számára. Volt olyan konkré-tet eset, amikor két telhetetlen testvért egyformán ítélte el, de az evan-géliumokat ismerő ember előtt egy pillanatig sem lehet kérdéses, mi volt az ő félreérthetetlen és határozott állásfoglalása a gazdagságra nézve. A próféták és apostolok bizonyágtétele e tekintetben is nagyon egybehangzó, s az egyház évszázadok óta éppen ezt az egybehangzó, éles és határozott bizonyágtételt hallgatta el vagy szűrkitette el olyan semleges magatartással, amely alól a lólab kilátszott” (237. o.).

Mindennek az a gyakorlati következménye jelentkezik, hogy az egyháznak meg kell szólalnia az emberiség igazságosabb együttélési rendje érdekében. Mindezt egy konkrétumon leismerve: a munkanél-külséggel küzdő, s alacsony munkabérekben nyomorgó munkásság köré-ben nem az egyháznak kellett volna sztrájkokat szerveznie, „de az már az ő dolga lett volna, hogy ezeknek a munkásoknak az igazát igaznak mondja, s biztosítsa őket arról, hogy joguk van emberhez méltó életük és jövőjük biztosításáért egymással összefogva küzdeni” (238. o.). Majd az egész társadalmi kérdésre nézve ebben foglalható össze Bereczky Albert látása: „ami ebben szakkérdés, az nem az egy-ház kérdése. De ami emberség és igazságosság kérdése, az várja és meg kell, hogy kapja az egyház prófétái szavát” (238. o.). „Éppen az az egyház nagy próbája: tud-e politikai kérdésekben nem politikai, hanem hit-beli döntésre jutni” (241. o.).

3. AZ EGYHÁZI TANÍTÁS TISZTASÁGÁNAK HARCOSA.

Ahhoz, hogy az ige tisztán és igazán hangozzék, meg kellett oltal-mazni az igehirdetést és az egyházi tanítás tisztaságát olyan nézetek-től, amelyek akadályt jelentettek a megújult egyház megújult igehirde-tésére nézve. A Bereczky Albert tollából kikerült Testvéri Izenet Isten íránti halálával állapította meg, hogy a hitben megfogyatkozott egyházat több mint fél évszázada az ébredési mozgalmak indították eszmélésre. „Az ébredési mozgalmak hosszú ideig nem látták helyüket és szolgálá-tukat egyházunkban. Bűnbánattal ismerjük el, hogy részben az akkori egyház elesett állapota, részben az élő hitre jutott csoportok elkülönü-lési törekvése miatt ezek a mozgalmak az egyházon félig belül, félig kívül önálló életet éltek — külön egyesületi keretben” (334. o.).

A Testvéri Izenet megjelenése óta az ébredés munkásai mindenütt beépültek a helyi gyülekezetekbe, most már nem aktuális az elkülönülés megakadályozása, de továbbra is érvényesül a különféle ébredési irányok szellemi hatása. Itt különösen két vonalon harcol Bereczky Albert. *Az egyik a szektás egyházfogalom elleni küzdelem, a másik pedig a világtól elkülönülő magatartással való szembeszállás.*

Ami az egyházfogalmat illeti, Bereczky Albert a dunamelléki egyházkerület missziói konferenciáján „Egyházunk mai problémái” című előadásában kifejtette, hogy amint az egyéni életre nézve nincs perfekcionizmus, ezen a földön az Úr egyháza sem lehet soha tiszta egyház. *„Elvetjük az egyházra vonatkozóan az idealizmus felfogását, egyszerűen azért, mert a Bibliánkból nem idealizmust tanultunk az egyházra nézve sem”* (344. o.). Ugyanakkor erős hangsúlyozást nyer Istennek teljes igénye és parancsa az ő egyházához, aki azt mondja: *„Szentek legyetek, mert én szent vagyok”*. *„Aki ebből a feszültségből az egyházat ki akarja ragadni, az eltér a bibliai tanítástól; vagy pápista lesz, vagy szektás”* (344. o.). Csak a kegyes gőg hiheti azt, hogy *„az ébredés szült egy magyar református egyházat”,* vagy hogy: *annyi Jézus Krisztus van az egyházban, amennyit mi beleprédikáltunk és több nincs; annyi hit, amennyit mi látunk; és több nincs; annyi megtérés, amennyit mi megtérésnek tartunk”* (345. o.). Holott az egyház több, mint amennyinek mi gondoljuk, mert benne mindig van olyan, amit Isten lát és mi nem. Ez a szektás egyházfogalom tesz különbséget az egyháztagok között így: *„az ébredés népe”* és *„nem az ébredés népe”*. *„Én is tudom, hogy vannak a gyülekezetekben öntudatos hitre jutottak s vannak hívők, akik nem öntudatosak, sőt azt is tudom, hogy vannak keresgélők és vannak olyanok, akik hitetlenek, de azt is tudom, hogy az Isten együtt szereti őket és azt kívánja Isten a református lelkésztől, hogy az is együtt szeresse ezt az együttest”* (350. o.). A gyülekezet-től elkülönülő „közösség” csak azért jöhetett létre, mert nem vizsgáltuk meg az igében azt, hogy mit mond a „koinóniáról”. Ekkor világos lett volna, hogy az Istennek való közösség: a közösség. *„A közösség szíve, lényege az, hogy az Úr kegyelmes volt velünk közösségre lépni, tehát a közösség gyakorlásában az Úrral való közösség mindig megmarad döntő dolognak, annyira, hogy nincs a földön semmiféle lehetőség arra, hogy két ember egymással olyan közösségre tudjon lépni, amelyben maradéktalan kielégülést találna. Az ember szívében, minden léleknek a legmélyebb pontján van egy olyan hely, ahol csak az Úrral tud közösségben lenni”* (346. o.) Ezzel szemben a Testvéri Izenet a református egyházfogalmat azzal a dialektikával fejti ki, hogy egyrészt az egyház van, *„a mi magyar református egyházunk az Úr egyháza”,* másrészt azt mondja, hogy *legyen*, „hálaadásban, bűnbánatban és felelősségtudatunkban kell megújulnunk és megerősödnünk Isten Szentlelke által, hogy egyházunk az élő Úrnak élő egyháza és benne minden gyülekezetünk az Egyház Urának engedelmes eszköze legyen a reánk bízott és reánk váró szolgálásban. Ez a „van” és ez a „legyen” kifejezi azt, amit az ige mindig és mindenkor kijelent az egyházzal. Ez egyrészt tud az egyház bűneiről, másrészt kijelenti, hogy az egyház a legelesettebb állapotában is

egyház volt, ugyanakkor pedig erőteljesen kiemeli Isten egyházújitó szándékát, amellyel néki való teljes engedelmességre hívja egyházát.

Ami a világtól való menekülés kérdését illeti, arra nézve Bereczky Albert válasza így hangzik: „Az igéből megtanítatva az egyház életét nem tudom elválasztani a világtól éspedig azért nem, mert a Bibliából azt tanultam, hogy a mi megváltó Urunk ennek a világnak a Megváltója. Félek, hogy azért nem tudunk az igéből tovább taníttatni, mert az ige a mi eddigi keresztyénségünket és egész keresztyén felfogásunkat megítélné, és mivel megítélné, eleve nem vagyunk hajlandók ezekről beszélni. Előjön mindenféle mellékkérdés, mint menekülési kísérlet“ (349. o.).

A menekülési kísérletekkel szemben az egyháznak az a feladata, hogy Isten igéjéből taníttatva, alakítsa ki a maga életformáját, abban a szituációban, amelyben Isten helyezte. „Helyzetünkre, mai problémáinkra nézve ebből az következik, hogy Istennek irgalmas ítéletében élő egyház vagyunk. Így élünk és szolgálunk az egyházban és ebből a világban, és meg kell állapítanunk, hogy mi itt Jézus Krisztusnak olyan magyar református egyházát akarjuk hitben való engedelmisséggel szolgálni, amelyik egy szocialista világban élő egyház; tehát egyház akarunk lenni a szocialista világban. Csak engedetlenül akarhatnának mást. Ez a világ az Isten világformáló munkájának eredményeként van itt folyamatban. És ha erre a helyzetfelismerésre eljutunk, hogy mi itt akarunk egyház lenni a szocialista világban, a szocialista Magyarországon, akkor a konkrét kérdésekre szakadatlanul megkapjuk Istentől az eligazítást. Megkapjuk az eligazítást arra, hogy református keresztyén jellemeket neveljünk a szocialista társadalom számára. Ez ma itt az Isten akarata. Légüres térben nem lehetnek református keresztyén jellemek, azoknak ott kell fényleniök, abban a világban, amelyet Isten formál“ (352. o.).

4. A BÉKESSÉG PRÓFÉTAJA.

Abból a teológiai alapvetésből, amelyből fakad Bereczky Albert igehirdetői szolgálata a megújult egyházban, szervesen következik a világ veszélyeztetett békéje megvédésére irányuló szolgálata. Miután láttuk teológiai alapvetését és az egyházi tanítás tisztaságáért folytatott küzdelmét, világosan láthatjuk, hogy mennyire Isten akarata iránti engedelmisséggel végzi a békéltetés szolgálatát. Teljes hitbéli meggyőződéssel állt ott a párizsi első világbékekongresszus szöszékén, ahol Isten iránti engedelmisséggel vallotta: „Az egyház emberének hitből és engedelmisségből kell szólnia. Meg kell vallani újra, amit az Egyházak Világtanácsa amsterdami gyűlése így fogalmazott: „A háború ellenkezik Isten akaratával... Az a szerep, amelyet a háború betölt a nemzetközi élet jelenlegi rendjében, bűn Isten ellen és az ember méltóságának megszegyenyítése. Az a békefelhívás, amelyet az Ökumenikus Hírszolgálat közlése szerint az orosz orthodox egyház pátriarkája bocsátott ki, a világ minden részén élő hívő keresztyének és egyházak szívéből és meggyőződése szerint hangzott el. Az egyháznak következetesen vállalnia kell a békéért való harcot, éspedig a földkerekség minden egy-

háza, ott ahol él és hatnia kell, szolgálni köteles az igazságon és szabadságon épülő békét“ (274. o.).

A béke szolgálata Berezky Albert igehirdetésének szerves részét alkotják: „Az egyház hivatása: a szolgálat“ című igehirdetésében, miután elmondta, hogy Isten küld szolgálatra, s szólott arról, hogy hol szolgálunk, következik annak a kifejtése, hogy mivel szolgálunk? S itt többek között a következőket mondja: „A békességszerzés a mi parancsunk, amit vettünk a mi Urunktól. Ezt a békeszerzést szolgáljuk és immár nagy hálával gyümölcseit is tapasztaljuk itt keleten, az egymással szomszédos népek egymás közötti életében. Tudjuk, hogy ez az egymás közötti békés jövésünkhöz annál mélyebb lesz, minél előbbre halad az az új társadalmi és gazdasági rend, amelynek eddigi külső- és belső építő erőit nagyon megbecsüljük, s örülünk, hogy benne valami kis részünk nekünk is lehet. De hangoztatjuk a távolabb állók és a másképp gondolkozók felé, hogy ez a mi új és épülő társadalmi rendünk jótétemény az ő számukra is. Szolgálatunkhoz tartozik, sőt ma éppen szolgálatunk elsőrendű feladata, hogy a népek békés együttélését minden erőnkkel képviseljük s a békéért való küzdelemre minden egyházat és keresztyén embert hitünk és lelkiismeretünk szerint kérünk és hívunk. A világon kétféle emberi együttélési rendszer van s a kettőnek nem véres és pusztító háborúban, hanem alkotó munkában kell összemérnie az erejét. Azon az oldalon, ahol az új rend kialakul, nyomtatékosan és többször is megmondották, hogy a kétféle rendszer egymás mellett való élése lehetséges, és mi ezt a lehetőséget parancsnak és kötelezettségnek tartjuk. Szolgáljuk is ezt hitünk szerint teljes engedelmességgel“ (154. o.).

Berezky Albert szélesmedrű békeszolgálatában meleg szavakkal fordul a béke országa, a Szovjetunió felé. Az Országos Protestáns Napok reformációi emlékünnepélyén a Zeneművészeti Főiskola nagytermében többek között a következőket mondotta: „Mi a saját bőrünkön alaposan megismertük a háborút, s közvetlen tapasztalatból látjuk, milyen csaknem emberfeletti erőfeszítésbe kerül a rombadölt ország újjáépítése — s tudjuk, hogy emberéletben is, anyagi vonatkozásban is a legutóbbi világháborúban a Szovjetunió áldozott legtöbbet. Ez egyszerű tény és számomra nem nehéz megérteni, hogy ennek a nagy birodalomnak valóban komoly szándéka megőrizni a világot egy harmadik világháborútól“ (288. o.).

Hogy az egyház mennyire egy a néppel és benne él a népben, azt megkapóan fejezik ki Berezky Albert szavai akkor, amikor az első magyar békeharcost, dolgozó népünk szeretett vezérét, Rákosi Mátyást köszönti hatvanadik születésnapja alkalmából: „Az egyház itt él és itt szolgál hittel és engedelmesen, abban a népben és azért a népért, amelynek tagjai vagyunk valamennyien. Ezért köszöntésünk és köszönetünk nem egyszerűen az egyház valamilyen elkülönített, a nép egészétől magát elhatároló társaság köszöntése. A magyar nép egészével együtt, mint abba beletartozók, mint életének és új építő korszakának részei, eszmélünk rá most újra arra a nagy ajándéokra, amit a bölcseségből, az emberségből, a tudásban és ismeretben olyan gazdag élete adott

és ad nekünk. Mi lett volna az esztelenül és gonoszul második világ-háborúba kergetett népünkkel, ha nem készült volna elő hosszú évtizedeken át ennek a népnek a vezetésére „a kormányrúd biztos kézberagadására és új, igazságosabb társadalmi rendünk kiépítésére, Rákosi Mátyás“ (297. o.). „De hálásak vagyunk neki egyházunk nevében is. Felvethetjük itt a kérdést: „mi lett volna“, ha nem az ő bölcsesége és türelmes jóakarata vezetett volna rá minket a magyar nép új államával való egyezmény megkötésére, s ha ez az egyezmény nem biztosította volna egyházunk számára az elesettség hosszú és siralmas korszaka után a maga lábára állás szokatlan feladatához az időt, a segítséget, az anyagi támasztékot is. Nem volt eset, hogy bármilyen egyházi kérdésünk felmerülése alkalmával ne lett volna kész roppant gondjai és óriási feladatai között a legkisebb részletig elmenő alapossággal megvizsgálni az ügyet és segítségünkre lenni. Kevés, ha azt mondjuk, hogy nagy hálával, őszinte köszönettel és meleg ragaszkodással gondolunk most rá, és gyülekezeteinkkel, egyházunk egészével együtt hosszú éveket és gazdag eredményeket kívánunk országos vezető munkájához. Ebben a munkában a magunk szerény erőihez képest igyekszünk mindenben cselekvően ott lenni mögötte“ (300. o.).

5. AZ UNA SANCTA ECCLESIA-ÉRT VALÓ FELELŐSSÉG SZOLGÁLATÁBAN.

Bereczky Albert hitben járó igehirdetői szolgálata át van szöve az Una Sancta Ecclesia iránti felelősségérzettel. Jézus Krisztus főpapi imádsága ad ebben irányítást, aki így könyörgött: „Hogy mindnyájan egyik legyenek“. „Mi ebben az imádságban bírjuk a biztosítékát és a bizonyosságát annak, hogy van egység a világon szerteszórtnak látszó egyházak között“. „Az Una Sancta-hoz való tartozásunknak a tudata, az azért való felelősség átérzése soha nem lehet elég mély és soha nem lehet elég széles“ (220. o.).

Ebből a felelősségből következik, hogy az egyes egyházak szolgálnak egymásnak testvéri tanítással és intéssel. „Bármilyen különbözők az egyházak, az Uruk egy. Ebből az következik, hogy különböző helyzetükben és feladataikban az az egy nem lehet, hogy egymásra ne figyeljenek, egymástól tanulni készek ne legyenek, sőt néha az apostoli szó szerint „egymást inteni is képesek“ ne legyenek“ (Róm. 15, 14) (234. o.).

Itt nincs módunkban áttekinteni Bereczky Albert sokoldalú, a külföldi egyházak felé irányuló szolgálatait, csak egyet emelünk ki ezekből ízelítőül, hogy lássuk, mennyire tud eligazodni a hitben járó engedelmesség a világ közvéleményét foglalkoztató nagy nemzetközi kérdések között. „A magyar protestáns egyházak és az Egyházak Világtanácsa“ című, francia és angol lelkészek konferenciáján elhangzott előadásában többek között ezeket mondta: „Az emberiség életében egy olyan mértékű igazságtalanság és jogtalanság jutott uralomra, amelyet legegyszerűbben magának az Egyházak Világtanácsának hirhedt torontói dekla-

rációjából vett szavakkal jellemezhetünk: „Emberi nyomorúságok oly sok kizsákmányolása, elnyomott népeknek oly sok keserősége, fajok, vallások és népességek iránt oly sok kegyetlenség, olyan sok zürzavaros állapot a rosszul kormányzott országokban, és olyan sok egyenetlenség általában a nemzetek között.“ Mélyen megrázó volt számomra, hogy ezt ilyen világosan látta ez a magas egyházi szerv és ugyanakkor nem a gyarmatosítást ítélte el, nem a Nyugat egyházait hívta fel bűnbánatra és megtérésre, hanem a koreai háborút szentesítette. Az egyház számára az a legnagyobb krízis, ha látja a valóságot, s mégsem azért küzd, hogy az igazságtalanság, az elnyomás, kizsákmányolás megszűnjék. És az Egyházak Világtanácsának krízise éppen ilyen krízis. Nincs prófétai látás és prófétai bátorság. Mit láttak a próféták? Ámos látta, hogy „a szegényt eladták egy öltő saruért“ (2, 6). Ésaiás látta „a vérrel rakott kezeket“, amiket imádságra emeltek (1, 18.). És volt bátorságuk hirdetni az ítéletet, mert tudták: lehetetlen, hogy ezekre ítélet ne következék.

Mit kell most látni? Azt, hogy az emberiségnek több, mint a fele halálosan megundorodott attól, hogy az emberiség sokkal kisebb felének egy kis rétege gyarmati sorsban tartsa. Látni kell, hogy ami Ázsiában történik, az velünk történik. És azt az óriási erőfeszítést, amivel Ázsia sokszázmillió s tömegei most feltörnek, nem lehet visszaszorítani akkor sem, ha az egész Csendes Óceán minden vízceppje dollár lenne is. Ezért kívánta a magyar protestáns egyházak hivatalos válaszevele a Világtanácstól, hogy foglaljon állást a Kínai Birodalomnak az Egyesült Nemzetek Szövetségében való elismertetése mellett. És ezért kellett nekem Rolle-ban a Központi Bizottság gyűlésén állást foglalnom a kínai keresztyének vezetőjének, Csao professzornak a döntése mellett. Csao egyik elnöke volt a Világtanácsnak, s lemondott e tisztségéről azért, mert az Ökuméné hangját szerinte már nem lehet megkülönböztetni a Wall Street hangjától. Kína, India, Indonézia előbb-utább be fogják bizonyítani a világ előtt, hogy Ázsia egy a nemzeti függetlenségért és a békéért való harcban. Itt kellene mindnyájunknak a prófétai látásból folyó konkrét kötelességeinket felismerni.

Ugyanilyen konkrét felelősségünk támogatni azoknak a kipróbált egyházi embereknek a küzdelmét, akik Németország újrafelfegyverzése ellen küzdenek. Nem kétséges, hogy ezek politikai kérdések. Az sem kétséges, hogy az egyház ebben a világban nem térhet ki az elől a kötelesség elől, hogy konkrét politikai kérdésekben nem politikai alapon, hanem hit és engedelmség alapján döntsön. Ha rosszul dönt, az egyház ítélete súlyosbodni fog. És ha a döntés elől ki akar térni, ugyanez lesz a sorsa“ (218. o.).

Bereczky Albert külföldi szolgálata széles területéből mindenhol a világbéke megvédéséért érzett felelősség sugárzik ki. Külföldi egyházi sajtóban, külföldi egyházi konferenciákon, az Egyházak Világtanácsában, vagy itthon külföldi látogatók előtt, mindig hangzik az igéből tájékozódó, keresztyén testvér szeptember a külföldiek felé, hogy fellelkesítse őket a világméretű békeharcban való részvételre. A passzív békeszeretőköt akarja aktív beékeszeretökké tenni. Felvilágosítja őket, hogy „a

*Élekeszerzés aktív munkája azt jelenti, hogy komolyan vesszük a halálo-
san komoly dolgokat, s a háború ellen úgy küzdünk, hogy a háború okai
ellen szállunk harcba“ (256. o.).*

— :: —

A vaskos kötet végigolvasásakor az az összbenyomás alakul ki, hogy bár Bereczky Albert püspök négy év alatt sokféle és sokféle végzett szolgálata során ugyanazzal a lényeges mondanivalóval szólal meg, mégis fejlődésen, bővülésen, erősödésen ment át ez a mondanivaló. Néhány kiragadott példa bizonyítja ezt. Így például amint erősödik az egyházi megújulás szolgálatának tábora, úgy halványul az egyházi szolgáló értetlensége miatti kesergés, egyre erősödik az Isten megújító irtalmasságáért való hálaadás és az igazság győzelmes terjedéséért való öröm hangja. Vagy egy másik példa: Bereczky Albert teológiájának jelentős állomása a prágai díszdoktorrá avatásakor elmondott doktori értekezés, az egyház prófétai szolgálatáról. Itt nyert elvi megfogalmazást az, amit az igehirdető püspök eddig is gyakorolt. A doktori értekezés klasszikus mondataiban összpontosult hosszú évek tusakodásának, imádságának, hittapasztalatának a gyümölcse, hogy azután további eredmények szület-
senek belőle. — Harmadik példa: a Testvéri Izenet egyháztörténelmi jelentősége ma már nyilvánvaló. Az ébredésnek, az utolsó félévszázad legnagyobb egyházi mozgalmának az egyes fonákságait leplezte le és mutatta meg az utat az egyház igazi megújulása felé. A Testvéri Izenet gazdag teológiai tartalma azonban egyre jobban szélesedett és mélyült a további teológiai munka során, amint ezt „Egyházunk mai problémái“ és „Az igehirdetés időszerűsége“ című előadások is tükrözik.

A könyv olvasása során azonban egy ezeknél is fontosabb összbenyomás alakul ki, ez pedig az, hogy aki ezt a könyvet írta, a szívével írta, imádságait, Istennel való tusakodásait vitte bele. Istentől kapott választ rögzített papírra; aki itt beszél „A keskeny út“ soraiban, az az életét tette rá arra, amit mond! A legnehezebb utat választotta: a keskeny utat. Azért tette, mert Ura és Mestere hívta erre. „Mi hát a keskeny út? Isten akaratának a felismerése és engedelmes vállalása. Isten akaratának a megismerése nem könnyű dolog. Esedezve kérek hát mindenkit, aki ma keresztyén akar lenni Magyarországon, hogy a legalázatosabb elmélyedéssel a Szentírásban, az igazságot kereső lelki-
ismerettel, az imádságnak kitusakodott látásával keressük azt, hogy mi most az Isten akarat! Isten mindig az Ő örök ígéje által mondja meg valamely aktuális helyzetben az Ő érvényes akaratát és ezt az érvényes akaratot megtalálni, abban járni, ez a mi keskeny utunk feladata!

Erre a keskeny útra nemcsak az egyes embernek, hanem a közösségnek, az egyháznak a szempontjából van döntő szükség. Halálos veszedelem, ha most utat tévesztünk, másrészt ebben a világban olyan világos és biztató az Ő ígérete: a keskeny út az életre visz. Mi kellene ahhoz, hogy a magyar református egyház csakugyan só legyen, de ebben a világban itt, Magyarországon, ebben a szocialista államban, ebben a kommunizmus felé haladó népi demokráciában? Mi kellene ahhoz, hogy világhosszág legyen? — A hitben való engedelmesség szolgálata“ (323. o.).

Dr. Ottlyk Ernő

Ige hirdetések

Szentháromság ünnepe után 1. vasárnap

János 5:45—47. (Oltári íge: Rm. 10:13—17.)

FIGYELJ A HÍVÓ SZÓRA.

Hit dolgában a legtöbb ember felületes. Ezért gondolják sokan magukat szakértőknek benne. Régi hibája ez az embereknek, abból ered, hogy Isten gondolata más, mint a mi gondolatunk és ezt nem akarjuk tudomásul venni. Ezért esett bele a felületességbe még az egyébként igen alapos és komoly farizeusság is. A felületességnek pedig mindig hitbéli eltévelyedés a következménye. Ezt a farizeusokról hamarosan meg is állapítják az emberek, legelőbb azok, akik velük egy úton haladnak. És abban, ahogyan megállapítják, rendszerint nincsen igazuk. Mi igyekezzünk Jézusra figyelni, hogy bűnös önzésünk meg ne csalhasson.

Alapígenkben Jézus hitbéli eltévelyedéseket igazít helyere. **1. En nem vádollar titeket.** A farizeusok látják, hogy Jézus élete más, mint az övék. Az Atyával való kapcsolata határozott ellenségeivé teszi őket. Szeretnék eltávolítani útjokból, mint az Atya ellenségét. Vitába szállnak vele, megszegyenülnek. Forr bennük a tehetetlen harag. Ez vallásos harag, Isten védelmében. Ezen keresztül szemlélik Jézust. Bizonyosra veszik, hogy Jézus is ugyanígy haragszik rájuk viszonzásképpen, ha nem mutatja is. Tehát Jézusban vádolót látnak.

Hiába üzenté meg már régen az Isten, hogy „Békesség fejedelme” léssen, nem hiszik. Hiába tesz róla bizonyosságot Keresztelő, hogy „Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit”, nem hiszik. Hiába mondja, hogy nem azért jött, hogy kárhoztassa a világot, hanem, hogy üdvözítse, nem hiszik. Makacsul ragaszkodnak a maguk véleményéhez: Jézus vádló. Elébehurcolják a tettenkapott asszonyt, akit a törvény vádol, vádold te is. És csodálkoznak, hogy mégis megmentí, ahelyett, hogy vádólná. Látják bűnösök társaságában és megbotránkoznak rajta, mért nem vádolja őket? Mért eszik-iszik velük, mint barátjuk? Indul Zákeushoz, háta mögött felmorajlanak: Bűnös emberhez megy be? Mért nem vádolja a megvetett fővámszedőt? Mikor könnyeivel mossa és hajával törli a bűnös asszony, még profétaságát is kétségbevonják, mert nem utasítja vissza vádolóan a bűnös ember szeretetét.

Micsoda érthetetlen Jézus magatartása! Hiszen minden józan ember felháborodik és ítéletet mond, amikor látja a bűnt! Milyen ba-

rátságba kerülnének vele, ha együtt vádolná azokat, akik a törvényt nem tartják meg pontosan. Jézus azonban nem hajlandó vádló lenni. Ő a vádlottak és elítéltek Megtartója. Ezért mondja nekik: Én nem vádolkak titeket. Ti vagytok legtávolabb tőlem, de nem vádolkak titeket. Én a Védő vagyok, a vádat más képviseli. Eppen az, akiben ti bizakodtok.

2. A másik hitbeli eltévelyedés, amelyet Jézus helyreigazít, a törvény feladatát világítja meg. Különös dolog, hogy azok a farizeusok, akik magukat Ábrahám magvának tartják és Mózes székében ülnek, mint Isten akaratának hivatalos képviselői e világon, nem ismerik a törvény feladatát. A törvény alapján vád alá helyeznek mindenkit, mégis úgy vélik, hogy nekik védelmezőjük lesz ugyanaz a törvény.

Izráel hamar rájött arra, hogy a törvény nem gyerekjáték. De nem kérdezte meg: Uram, mért ilyen nehéz a Te törvényed? Hanem vagy könnyíteni igyekezett a törvényen, vagy a számonkérés jó-hiszeműségében bizakodott, vagy már annyira eltévelyedett, hogy saját magát a törvényen kívülvalónak képzelte. Alig találkozzunk a felelősség olyan kétségbeejtő komolyságával, mint az 51. zsoltárban. Dávid érezte és tudta, hogy a törvény vádol. Az a feladata, hogy vádoljon, és nem az, hogy igazoljon. Jézus ezt adja tudomására a farizeusoknak: Hamis a reménységetek, ha „Mózesben” reménykedtek. Eppen az lesz a vesztetek, hogy nem ismeritek a törvényt. Ha hinnétek a törvényben, akkor kétségbeesetten menekülnétek hozzám. Isten éppen azért gyakorolta szeretetét Izráelen, hogy a törvény állandó vádjá alá helyezte, s így kénytelen legyen keresni a Megváltóban számára elkészített kegyelmet. Mivel a törvény képviselői nem ismerték igazán a törvényt, nem juthattak Krisztus által Isten kegyelméhez sem.

3. A törvény ma is érvényben van. Minden parancsolata szent egyetértésben összefog, hogy téged kárhoztasson. Hiába bujkálsz, hiába erőlködöl. Ha nem tudta betölteni Mózes, Dávid, Pál, akkor neked sem sikerül. Ha ezek nem voltak áldott kivételek, te sem menekülhetsz. Nem lehet megszökni a felelősség alól. Biztos a kárhozatod!

A menekülésnek egyetlen lehetősége van. Menekülj Jézushoz! Nála nem törvény fogad, hanem evangélium. Nála van az igazság, a kegyelem. Ő nem vádol, hanem védelmez. Törvényt és evangéliumot azért prédikáltat egyházában, hogy idejében felismerhesd a fenyegető veszedelmet és igénybevehesd idejében az Ő védelmét. Ez Jézus hívó szava hozzád. Vajjon figyelsz-e rá?

A farizeusok kitarítottak tévelygésük mellett, mert az emberek tévedéseikhez makacsul ragaszkodnak. Jézus hívó szavára ezért nem figyeltek. Jézus senkit nem kényszerített arra, hogy védelmét kérje, de mindenkinek felkínálta magát. Bárcsak elfogadnád védelmező szeretetét!

Rác Ernő
szakonyi lelkész

Szenháromság ünnepe után 2. vasárnap

Máté 23:37—39. (Oltári ige: Zsid. 12:15—25.)

MEG NE VESSÉTEK AZT, AKI SZÓL!

Panasza van Jézusnak. Előbb hét „jaj nektek”-mondással fordult azok ellen, akik elmerültek a törvényeskedésben és képmutatásban s szinte átok-szerű keménységgel leplezi le hitetlenségüket és konokságukat. Szigorú szavával nem kiemelt egyesek ellen fordul, nem is egyes rétegek ellen, hanem most, amikor panaszait mintegy összefoglalja, népe ellen, az egyház ellen fordul.

1. „Jeruzsálem”, azaz Isten városa, Isten népe ellen van mondanivalója. Pedig minden igen szépen és jó rendben folyt az akkori egyházban, Jeruzsálemben. Pontos liturgiai tájékozottság és tanultság, szertartások impozáns menete, mélyen kiérlelt erkölcsi felfogás és a törvény hallatlan pontos elemzése. De a „minden jól megy” mögött megmerevedett, halál álmában sínylő egyház húzódott meg, ahol nem vették szívesen Isten útmutató, eligazító szavát. Werfel: Halljátok az Igét című Jeremiás-regényében megdöbbenő élességgel rajzolódik elénk a hamis próféták s az igaz próféta képe. Próféta-önjelöltek törnek népszerűsége, keresvén azt, amit az egyéni érdektől fűtötten várnak. Nem egyesek haragja öli itt meg a prófétákat, hanem egy tendenciózusan irányított suttagó „közvélemény” s ezek miatt kell Jeremiásnak ellenszenves alakként megaláztatást szenvednie, hiába van nála az Ige, Isten eligazító szava. A „feszítsd meg” is ilyen közvéleményként született meg Jézussal szemben. Panasza van Jézusnak az ő népével, egyházával szemben, ha az nem keresi őszintén és engedelmesen az eligazító szót.

2. Panasza van, mert az eligazító, prófétai szóban nem ismerte fel az ő népe Isten melengető, életet védő és keltő szeretetét. A kotlós kiterjesztett szárnyának képe pedig régtől fogva ismert kép volt Izráel népe számára. A Genézis szerint a nagy zürzavarból, összevisszaságból, elegy kaoszából, a tohuva bohóból az életet, a világot Isten Lelkének az a melengető szeretete hívta elő, amely úgy lebegett a kaosz felett, mint a kotlós szárnya csibéi felett. Jézusban ugyanez a melengető, életet keltő szeretet nyilatkozik meg. De Izráel népének nem ez kellett. „Mi tovább vittük azt, amiben te kezdetleges voltál” — ilyenfeleképpen beszél a Nagy Inkvizitor Jézusnak a „Karamazov testvérek”-ben. Vannak, akiknek nem elég, kevés, sőt kellemtelen Jézus szava, mert kényelmesebb és jobb számukra a maguk egyéni érdekét, önző céljait szolgáló szó s Jézus szava leleplezi ezt a bűneikben rejtőző életet.

3. Panasza van, mert nem él Isten népe a lehetőséggel. A hirdett ige előtt kellett volna megnyitni az ajtót. Ehelyett elmerült az áldozatokban, törvényeskedésben. A nyeső olló nem kellett, persze, hogy burjázottak a vadhajítások. Régi csomagokat cipeltek magukkal, s azt hitték, hogy ezek nélkül nem lehet bejutni Isten országába.

Pedig csomagostul is „pusztán hagyatik” az egyház, ha a hirdetett igén át nem figyel a szóra. Sokszor nagyon hasonlít az egyház ahhoz a képhez, amelyen Jézus az ajtó előtt áll s bebocsátást vár, de nem tud benyitni, mert az ajtón kívül nincsen kilincs. Belülről kell azt megnyitni. Isten népe pedig sok mindent rendezget a maga kis világában, nem oda tartozó fölös dolgokat is, csak épp az ajtót nem nyitja meg.

Jézus pedig ott áll, befogadásra várva. Az ige szól s meghalásra vár. Ez éppen az evangélium ebben az igében.

Koren Emil
budapesti lelkész

Szenháromság ünnepe után 3. vasárnap

Lukács 7:36—50. (Oltári ige: I. Tim. 1:12—17.)

BÜNÖSÖKÉ A KEGYELEM

(Megjegyzés: Azokkal tartok, akik nem keverik össze ezt a Simont a poklos Simonnal. A sokat vitatott betoldás-kérdés, nekem nem kérdés, mert a leírt történet örök isteni és örök emberi. A két adósról szóló példázat csak szemléltetésre való: kiaknázása hittani képtelenség.)

Ez a történet férfigyalázó. Férfigyalázó, mert a férfiak zsbongó vendégseregében a néma asszonyé a szó: az igaz hang, s néma asszonyért beszél az Isten hangja: Jézus! A néma asszony könnyei iratták meg a bűnbánat-csodának örökszépségű történetét. Ezért a néma asszonyért beszél hosszan Jézus, ezért mond külön példázatot, érette s előtte szégyenít meg férfiakat, miatta pírítja le az öntelt házigazdát. Ezért a néma asszonyért, s ennek hősiességéért állít ma mindnyájunkat pellen-gérré az örök Isten.

Ez a néma asszony: hős. Isten gazdag világában nemcsak szájjal lehetnek hősök Isten gyermekei, hanem némasággal is. Isten a némasággal férfit büntet meg, Zakariást és nőt áld meg: a bűnbánó asszonyt, a néma asszonyt. Az Abia rendjéből való nagyhirű papot ver meg egy ideig némasággal és a rendetlen, rossz hírű asszonyt áldja meg életének döntő pillanatában némasággal. Megtanít bennünket, hogy nem az a békességet nyert lélek, aki únos-untalan szaval bűnről, aki jobbra-balra bibliai idézetek özönével szédít, aki hősködik bűnvallomásaival is, hanem aki a keserű leszámolások kínos könnyeit néma hódolattal pergeti az örök Isten lába elé.

Miért hős ez a néma asszony?

1. **Megutálta önmagát.** Lehet, hogy megutálta az embereket is. Látta, hogy a megfizetett szerelem napról-napra jobban kirabolja az életét. Hiába telik mindjobban az alabástrom szelence és hiába lesz több az ékszere, szemében megvakul a békesség gyémántragyogása. Minél gazdagabban fizetik a testét, annál jobban koldussá teszik a lelkét.

Minél többnek adja magát, s minél többen tartják el, annál kevesebb emberhez tartozik. Talán beletépett már a szívébe, hogy aki soknak odaadja magát, annak senkije sem marad. Mégsem az embereket utálja meg igazán és mégsem a „világot” szidja s mégsem a vak-sorsot kárpálja, hanem **önmagát** utálja meg. Ez pedig hősiesség!

a) Mai szó, de örök igazság, hogy csak az **önkritika gyógyít!** Az önmegutálás első szava nem másokat vádol, hanem magamat ítél meg. Az önkritika nem emberekkel állít szembe, hanem a bűnőmmel és Istennel. Az önmegutálás döbönt félelmében, Isten előtt elhallgat bennem a mindent elkenni, vagy szépítgetni akaró védő-ügyvéd és csak a bűnömöt számonkérő Isten hangja döng bennem. Nem felemelkedni akarok, hanem érzem, hogy leroskadok . . . megöl a gyalázat. Hősiesség ezt belátni: **En** vagyok a bűnös!

b) Önmagával együtt a bűnét is megutálja.

A kettő együttjár, de mégsem ugyanaz. Lehet, hogy utálok magamat, de a bűnt mégis természetesnek és nagyon is megbocsátandónak vallom. Tudom, hogy vesztembe rohanok a testi vágyak pokolszárnyain, de Ady-val együtt kurjantom: Egye fene . . . Mi legalább repültünk! A bűn megutálása valami olyan, mint mikor megrázkódik az ember és nem képes egy kortyot sem inni tovább! — Húshagyókeddi diákbálon valaki fánkkal kínált meg. Zsebéből vette elő. Mikor az utolsó falatot lenyeltem, észrevettem, hogy a MÁSİK oldala tele van piszokkal. Megrázkódtam, haza kellett mennem, kirázott a hideg, s napokig vergődtem magas lázban. Az orvos azt mondta: megcsömörlott. 15 évig nem tudtam még az asztalnál sem maradni, ha ezt az ételt láttam . . . A bűntől való megcsömörlés csak akkor áll be, ha a másik oldalát, a kárhozatos oldalát észre vesszük és testünk-lelkünk kiveti magából . . . Egész valónkkal azt mondani, utálok azt, amit szerettem, gyölölni azt, amit óhajtottam, iszonyodni a fertőtől, amiben kényemre lubickoltam . . . ehhez hősiesség megvetése kell mindennek, amit hősködve hajszoltam eddig.

2. De a hősiesség még többet követel. **Leleplezem önmagamamat.** Bevallom undokságomat. Éget a bűnöm, mint a férges ruha s lemeztelenítem magam, hogy megszabaduljak . . . A néma asszony **hallotta**, hogy Jézus hívogatja a bűnösöket. A naini ifjú feltámasztása után csodászóvárgás született benne és hajszolta oda, ahol szeretik a bűnöst, ahol megtisztulhat. Keserves dolog, a legkínosabb érzés: bevallani valamit. Kisgyermek-korom csínyjeinek réme volt, mikor Édesanyám azt mondta: Nézz egyenesen a szemembe, . . . mit csináltál? A konok faggatás még makacsabbá tett s még jobban belémtokosodott a bűn, de amikor nagyon fájt, talán másnap, akkor elsírtam magam és alig tudtak megvigasztalni . . .

a) A néma asszony **önkéntes hősiességgel** vall. Hivatlan vendég, lenézett utcanő a farizeus-had szemében, de tudja, hogy Jézushoz az ilyenek a hivatalosak. Nem üzennek érte, nem kínozzák, nem ostorozzák, csak **hallotta**, hogy Jézus az ilyeneket szereti és gyógyíttatja. A magautáltságnak összeomló gyászában ez az egyetlen örömhír a számára. Azért érdemes élni, mert **ezt** hallotta, azért érdemes emberek gúnyos fennhéjázását elszenvedni, mert **ezt** hallotta, azért érdemes megkeresni ennek az üzenetnek forrását, mert **ott** meg lehet tisztulni.

Seholsem olvastam, hogy Jézusnak konferenciákon kiértékelte tapasztalatcsere révén valami furfangos vallató módszere lett volna. Nem vett a kezébe semmiféle lélektani tüzes-harapófogót, hogy azzal csikarjon ki zokogó mea-culpákat!

Csak hívogatott szóval és simogatott szeretettel. Még a korbáccsal, a templom-csarnokban is gyógyítani akart . . . Akik ellene támadtak, azok felé erősebb volt a hangja, de akik elindultak felé, azok ölelő szeretetet kaptak . . . és megéreztek: **Bűnösöké a kegyelem!**

b) Néma hősiesség **nem esik a szavak zuhatagába**. Szavak helyett a könnyei beszélnek. Kítőró beismerések kínos jelenet-rendezésében nem kísérti a színészi póz, nem vájkál bűnei felsorolásának visszakérdezésében, hanem „megállván hátul, sírva, könnyeivel kezdé öntözni az ő lábait . . .” Nem szégyelli a könnyeit, nem akar kirívó bűnök kitergetésében, csodagyógyszert igénylő magán-beteg és extra-gyónó lenni, csak bűnös, csak egy bűnös, csak olyan mint te, meg én . . . Bizony nagy hősiesség kell ahhoz, hogy hatástkeltő vallomási divat helyett, csendesen el tudjam siratni bűneimet Krisztus lábainál. Bizony hősies hit kell ahhoz, hogy mindközönségesen valljuk magunkat együtt, másokkal és mások előtt bűnösnek, akik talán nem is szeretnek, talán nem is értenek, talán nem is értékelnek bennünket. Ennyire csak Istenre, ennyire csak az Ő szavára nézni és hallgatni, csak azok tudnak, akiknek már szavuk síncs, csak könnyeik vannak, s akiknek olyan mélységes az aláztatosságuk, hogy érdemtelen szerénységükben **még az Isten előtt sem akarnak feltűnést kelteni**. Ennyire lemondani magunkról, akik hiúságunkat bűnbánó szavakban is szeretjük lobogtatni . . . hősiesség kell. Mennyire szégyellem magamat, mikor ezt az ígéhrdetést elkészítettem és most, amikor elmondom, hogy a beszélő szónál nem voltak erősebbek a némaság könnyei, és a mások megítélésének hősiködésében mennyire elmaradok a bűnös asszony néma könnyeitől! Pedig **csak az ilyen bűnösöké a kegyelem!**

c) **A bűnbánat némasága tud csak leszámolni a bűn gyümölcseivel!** Mert a bűnnek is vannak gyümölcsei. A jó fa jó gyümölcsöt, a rossz fa romlott gyümölcsöt terem . . . A bűnbánó asszony elveti magától a bűnös élet mérges gyümölcseit. A drága alabástrom szelencét összetöri, a drága kenetet kiönti s csak annyit érez, hogy akinek szíve az Istené, annak mindene Istent illeti és **nem lehet bűnökkel szívezett vagyona**. Akkor lesz gazdag, amikor szegénnyé teszi magát. Nemcsak a szíve nyílik meg, hanem kinyílik a tenyere és a pénzeszsákja is. Nemcsak a könnye indul meg, hanem könnyein keresztül kárnak és szemétnak látja a régi gyümölcs féltve takargatott értékét. Aki önmagát siratja, az nem kesereg vesztett vagyonok roncsain. Aki bűnbocsánatot nyert, annak ismeretlen az az átok-ária, amellyel munka nélkül rámaradt vagyonának elvesztését hányja Isten és emberek szemére! Milyen nagy hőse az életnek ez a bűnbánó asszony, akinek minden kincsévé magasztosul az egyetlen örömhír: **Bűnösöké a kegyelem** s tud erre új életet, új szívet, új világot alapítani, mert átérzi, hogy a kegyelem: megtartás erre az életre és az örök életre!

d) Ilyen néma bűnbánattal mer hinni ez az asszony! És ehhez hősiesség kell!

Hit-szikkasztó, gonosz légkörbe megy. Férfiak tömegében ő az egyetlen asszony. Cégéres dáma áll szemközt megjelzett kegyesekkel. A gyülekezet szégyene lép a gyülekezet köztisztelettel tömjénezett vezetősége elé. A becstelennek kikiáltott, a megbélyegzett céda mer odaállni a gyülekezeti mintaközösség közepébe. És mégis kibírja ezeknek szúró nézését. Nem fél az arcokra pöffeszkedett megvetéstől ... nem fél attól, hogy a küszöbről kitaszítják, nincs szüksége arra, hogy az emberek utálják, vagy sajnálják. Nem törődik azzal, hogy az emberek leköpdösik, vagy megcsókólják, ebből már elég jutott néki, ... csak arra kergeti már a vágya, hogy kisírhassa magát, csak abban bízik egyedül, hogy van irgalom, van bocsánat szörnyű bűnök siratóján: hogy a **bűnösöké a kegyelem**. Mindenről lemondani és megalázkodni és lealázkodni csak azért, mert hallott a bűnbocsátó Jézusról, ehhez öngyilkosságig-érő hősiesség kell! Ilyen én-gyilkos, ilyen ön-gyikos hős ez az asszony. Megöli a régi én-t, egyetlen kis reménykedését: **Hátha bűnösöké a kegyelem** ... A híres házigazda befelé háborog: „Ez, ha próféta volna, tudná ki és miféle asszony az, aki őt illeti ...” A szemenszedett igazak öntisztelő asztaltársasága megüti az örök „Feszítsd meg!” alaphangját: „Ki ez, hogy a bűnösöké IS megbocsátja?” Nem tudják, kicsoda Jézus! Házukba hívták, vele esznek ... s nem tudják kicsoda! Milyen sokan is vagyunk ilyenek ... Bibliai feliratok, sötétben foszforeszkáló Jézus név, asztalra kikészített Biblia, ígéről beszámoló Utmutató igazolja, hogy nem idegen Jézus a számunkra, de csak akkor ismerjük meg igazán, ha könnyeinken keresztül, ha bűneink sebhédésén keresztül nézzük, ha a bűnösök néma hősiességével összerogyunk s csak az az egyetlen remény-ségünk: **Bűnösöké a kegyelem!**

A Krisztusban való élet nem asszony-vallás, hanem férfinek-asszonyynak, az örök embernek hősi elhívása, hogy vallja és vállalja bűneivel való leszámolásának gyalázatát és boldog békességét: **bűnösöké a kegyelem!**

Bácsi Sándor
pápai lelkész

Szentháromság ünnepe után 4. vasárnap

Luk. 16:10—12. (Oltári ige: Gal. 5:13—14.)

ISTEN HIVASA ÉS FÖLDI HIVATASUNK

I. Jegyzet a szöveghez.

A Nestle-szöveg a 12. v-ben: ... ami a miénk. Mindenképpen a 11. v.-beli igazi kincsről van szó, akár „tiétek”-et, akár „miénk”-et olvasunk. Az utóbbi variáns ismerete arra jó, hogy helyesen értsük az igazi kincs az az örökség, amelyet Jézus Krisztus szerzett nekünk, mi Neki örökösársai vagyunk.

II. Vázlat a prédikációhoz.

Legyetek hívek a rátok bízott kincseken! Ez ma az ige gyülekezetünkben. Kétféle kincset bízott ránk az Isten. Az egyikféle „sok”, „igazi”, „miénk”. A másikféle „kevés”, „hamis”, „másé”. Az a kincs, amelyről azt mondja alapigénk, hogy „sok”, „igazi”, „miénk”, a Jézus Krisztussal való közösségünk, az amelyet a mi Urunk szerzett nekünk halálával és feltámadásával. Az a kincs pedig, amely „kevés”, „hamis”, „másé”, együttvéve mindaz az érték, mindaz a jó, amelyet Mennyei Atyánk arra adott nekünk, hogy jelen életünkben mások javára gazdálkodjunk vele.

De vajjon csakugyan mindnyájan mind a kétféle kincset kaptuk? Már az a tény, hogy mi most, mint gyülekezet, mint a Krisztus egyháza vagyunk együtt, bizonyosság arra, hogy valóban mind a kétfélét kaptuk. Isten nemcsak a köznapi életünkre tartozó értéket bízta reánk gazdálkodásra, hanem az örök élet örököséivé is tett bennünket. Más szóval: nemcsak földi hivatásunk van, hanem elhivatásunk is a Vele való közösségre. Efelől tehát ne legyünk bizonytalanságban. Viszont annál is inkább alázkodjunk meg valamennyien a felszólítás alatt: legyetek hívek a rátok bízott kincseken!

1. Alapigénk első verse különösen is arra hív bennünket, hogy **lengyünk hűségesek mind a kevesen, mind a sokon.** Ez a hívó ige kétszeresen hasznos. Benne van az emlékeztetés arra, hogy Isten nekünk Urunk életünk minden napján, és életünk minden dolgában. És benne van a figyelmeztetés arra, hogy Isten ugyanazt a hűséget, a hűségnek ugyanazt a fokát követeli meg tőlünk mind a hit dolgában, mind földi hivatásunk dolgában.

Mindnyájan rászorulunk, hogy napról-napra újonnan tanuljunk: semmink sincs, amit nem Istentől kaptunk; semmink sincs, ami felől nem von minket kérdőre Isten. Minden bűnbánatunk voltaképpen rádőbentés arra, hogy valamivel, ami ránk volt bízva, rosszul gazdálkodtunk. A bocsánat hite voltaképpen új elismerése Isten teljes uraságának. Ne gondoljunk hát fölényesen olyanokra, akik még azt sem tudják, hogy mindenük az Istentől van, mégpedig számadás kötelezettségével: munkaerejük, munkakörük, munkadíjuk, társaik, életük és helyük a világban... Mi semmivel sem vagyunk különbek önánáluk, mert a hűség tekintetében ugyanaz alá az ítélet alá esünk; és ha a legkisebben vagyunk hűtlenek, máris hűtlen sáfárok vagyunk Isten szemében (v. ö. Jak. 2,10.) Viszont igaz az is, hogy csak az a „hű ember”, aki a Jézus Krisztussal való közösség dolgában éppen úgy hű, mint a köznapi életünk dolgában.

Esete válogatja tehát, hogy emberi látás szerint ma melyikünket mire kellene inkább inteni, arra-e, hogy a „vasárnap”-ot ne hanyagolja el a „hétköznapi” miatt, vagy arra-e, hogy a „hétköznapi” kötelességek és kérdések elől ne meneküljön bele egy „vasárnapi” kegyességbe. De mindnyájunknak egyképpen bűnbánattal kell tanulnunk minden nap, hogy mindenünk, amink csak van, kincs Isten szemében. Mindenesetre a munkánk is, de nemcsak az, hanem a pihenésre fordítható időnk is. Mindenesetre a családunk is, de nem-

csak az, hanem még a testünk első vonzalma is a másik nem iránt, a férfi vonzódása a nőhöz, s a nőé a férfihoz.

2. Alapigénk második verse különösen is figyelmeztet bennünket, hogy **jelenvaló életünk dolgában nem szabad hűtleneknek lennünk.**

Amikor a „hamis mammon”-ról hallunk, rögtön tüntetni akarunk a kegyességünkkel: megvetést színlelünk iránta. Ebben azonban nemcsak a képmutatásunk a bűn, hanem az a félreértés is, mintha nekünk meg kellene vetnünk mindazt, ami nem tartozik az üdvösségre. Pedig itt Jézus nem azért mondja hamisnak az egyikféle kincset, mintha önmagában gonosz lenne, hanem azért, mert kísértés jár vele együtt. Nem a világ dolgaiban van a bűn, hanem bennünk! „A test kívánsága”, „a szemek kívánsága” „az élet kérdése”, (I. Ján. 2,16), vagyis az élvezetvágy, az irigység, a gőg miatt „hamis”. Viszont valóban mindig és mindenki számára „hamis” minden, ami a jelenvaló világban életünkre tartozik. Minden! Tehát hiába válogatunk köztük, hiába osztályozzuk őket, hiába is cserélgetjük. Isten nem ezt tette feladatunkká, hanem azt, hogy megőrizzük magunkat a büntől.

Amennyire képtelenség felsorolni mindazt az értéket, amelyet Isten rábíz az emberekre, csak azt is, amelyet egyetlen egy emberre bíz rá, annyira egyszerű megmondani, hogy mi az „igazi kincs”. Isten elhívott minket az Ő Fiával, a mi Urunk Jézus Krisztussal való közösségre. (I. Kor. 1,9). Ha legtöbbször más szavakkal élünk is, amikor beszélünk róla, akkor is ugyanarról az egy, romolhatatlan, örök, üdvösséges életről beszélünk, amelyet az Ur Jézus Krisztus szerzett nekünk. Bűneinkre nézve azt mondjuk: bűnbocsánat; érdemtelenségünkre nézve: kegyelem; rabságunkra nézve: szabadulás; kárhozatunkra nézve: üdvözítés; félelmünkre nézve: fiúság; halálunkra nézve: örök élet; hitelenségünkre nézve: Isten hűsége! Mind-egyik szóval ugyanazt az egy, igazi kincset mondjuk, amely azért „igazi”, mert nem fér hozzá a gonosz. A mennyben van fenntartva számunkra. Romolhatatlan. Senki el nem veheti tőlünk. Nincsen benne sem baj, sem bűn!

3. Alapigénk harmadik verse ezekkel a szavakkal vet fényt a ránk bízott kincsekre: „**másé**” és „**miénk**”. Ez a két szó annál inkább meggondolkoztató, minthogy már tudjuk, hogy mind a kétféle kincset Isten bízta reánk, és mind a kétfélén ugyanolyan híveknek kell lennünk az Ő akarata szerint. „Ha a másén hívek nem voltatok, ki adja oda nektek, ami a tiétek?” Ez a kérdés azt a vádat foglalja magában, hogy mi nem ismerjük fel a ránk bízott kincsek rendeltetését; vagy általában hanyagok vagyunk a velük való gazdálkodásban, vagy megelégedünk arról, hogy embertársaink javára kell velük sáfárkodnunk. A munkánk, egészségünk, bármi tehetségünk nem arra vall, hogy magunknak magasabb jólétet szerezzünk, hanem arra, hogy másoknak emberibb legyen az életük. „Törekedjünk azokra, amik a békességre és az egymás épülésére valók”, írja Pál apostol (Róm. 14, 19). Az ige afelelől sem hagy minket bizonytalanságban, hogy számunkra ki az a „más”. Mindig az a legközelebbi ember, aki bármiben szenved vagy

ínséges. Bizvást mondhatjuk úgy is, hogy szeretnünk kell embertársainkat: legközelebbi szenvedő felabarátunkat. Az a hűséges sáfárkodás a ránkbizott értékekkel, munkánkkal, keresetünkkel, egészségünkkel, hogy egymással békességben és egymás javára használjuk azokat. Csak ne maradjon tartalmatlan és foghatatlan számunkra a szeretet szava!

De vajjon csak a földi hivatásunkban, a köznapi élet dolgaiban kell önzetleneknek lennünk? Vajjon szabad-e önzőeknek lennünk arra a kincsünkre nézve, amelyről azt mondja Jézus, hogy az a „miénk”? Ugy semmiképpen sem, hogy némák maradjunk felőle és nem teszünk bizonyosságot az emberek előtt — személy- és alkalomválogatás nélkül! — arról a Jézus Krisztusról, aki mindnyájunkért odaadta az életét és mindnyájunknak Szabadítója. De viszont nem szabad „önzeleneknek” lennünk az üdvösségünkre nézve olyan értelemben, hogy odaáldozzuk a hitünket, keresztyénségünket, — mintha tetszésünkre lenne bízva, megtarthatjuk-e, vagy elvetjük magunktól. Pál apostol egyszer kifejezte azt a kívánságát, hogy bár lenne ő maga átok, csak a népebeli testvérei üdvözülnének, de ugyanabban a levélben írta meg azt is, hogy őt semmi hatalom nem szakíthatja el Isten szeretetétől, amely a Jézus Krisztusban van (Róm. 9, 3; 8, 38. k.).

Isten tehát nem ismer olyan „hű embert”, aki egyoldalúan csak a földi hivatásában, vagy csak az üdvösségre elhívó evangéliom hitében hű. Ezt tanuljuk meg ma tartósan!

De mindez merő vád lenne számunkra, ha nem hallanánk meg az igéből azt is, hogy aki a hűséget követeli tőlünk, a HŰ Isten. Ő biztonnyal megadja nekünk az igazi kincset — bűneink megbocsátásában, kárhozából szabadításunkban, aggodalmaskodásból és félelemből reménységre vitelünkben. A hű Isten biztonnyal ma is megbocsátja bűneinket a Jézus Krisztusban. Biztonnyal megerősít minket és megőrzi a gonosztól. Mert „hű az, aki elhívott” minket (I. Thessz. 5, 24; v. ö. V. M. 7, 9; Zsolt. 31, 6; I. Kor. 1, 9; 2. Thesz. 3, 3). Ámen.

Dr. Sólyom Jenő

teol. akad. tanár, Budapest

Szentháromság ünnepe után 5. vasárnap

Lk., 8, 16—18. — (Oltári ige: Csel. 4:31—37.)

HÍVÁS BIZONYSÁGTETELRE.

1. A világoosság nem edény alá, vagy ágy alá való, hanem a gyertyatartóba. A kapott kegyelem nem rejtegetésre való, hanem világitásra.

Alapigénk lényege: hívás bizonyágtételre. Az Ur arra inti tanítványait, hogy ne elégedjenek meg elrejtőzködő, elszigetelődő, a belső szóban betokosodó keresztyénséggel. Az égő gyertya a gyertyatartóban

azt jelenti, hogy hitemmel ki kell lépnem az emberek elé. Világítanom kell a házbelieknek, a ki- és bejáróknak, azaz szóval és étellel bizony-ságot tennem Jézus Krisztusról.

A szóban történő bizonyágtétel az életnek szótlán, néma bizony-ságtételéből él. Ez utóbbi az előbbi nélkül adott esetben többet is jelent-het, mint az előbbi az utóbbi nélkül. Milyen nagy igazság ez! A szóbeli bizonyágtétel az azt alátámasztó, hitelesítő és megerősítő szótlán, néma bizonyágtétel, azaz bizonyágtévő cselekedet nélkül, csupán gyertya az ágy alatt vagy az edény alatt. Nincs fénye, szórása, sugár-zása, hódítása és áldása.

Szószeikről lejövet gyakran eszünkbe jut, hogy kimaradt bizonyag-tételünkől egy-egy fontos, lényeges gondolat vagy csupán egy mon-dat. A prédikáció előtt vagy az ámen után rendszerint esedékes még egy mondat: az életnek néma, szótlán bizonyágtétele. Legtöbbször ép-pen ez az egy mondat teszi szolgálatomat bizonyágtétellé, ez helyezi hitem gyertyáját a gyertyatartóba; ez emeli ki az edény és az ágy alól. Sokszor ezen az ámen után még esedékes egyetlen mondaton mulik sok minden. Az egész szolgálat áldása vagy meddősége.

Nemrég megtapasztalhattam, mit jelent ez az ámen után még ese-dékes mondat. A város polgári otthonában szolgáltam, ahol öreg, bete-ges, hajléktalan evangélikusok éldegélnek. Az igehirdetés az első ke-resztyén gyülekezet életéről szólt. Krisztussal és egymással való élő, meleg közösségükről. Magámmal vittem a 20 embernek járó havi 10—10 Ft gyülekezeti segélyt is. Elköszönéskor mondja a vezetőjük, aki a segélyt kiosztja, hogy van itt egy 76 éves nénike is, aki nem sze-repel a névjegyzékben. Bánatos szemekkel néz a jegyzékre és a 20 darab tizes zöld kötegere. Néz rám kétségbeesett nagy szemekkel és ijedt arccal: Na most mi lesz!? A többiek figyelik. Éreztem, itt és most esedékes még egy mondat az ámen után, hogy bizonyágtétel legyen abból, amit az imént az első keresztyénekről mondtam. Amikor kivet-tem zsebemből a 21-ik tizest és kezébe nyomtam, őskeresztyén arcá szépült körülöttem minden arc és hálájából, a körülötte állók együttör-vendezéséből hallottam és láttam, hogy ebben a pillanatban maga, Jézus Krisztus mondotta minderre az áment. Közben kiderült az is, hogy ez a 76 éves öreg asszony falumbeli, aki a háború után elsodródott. De ez az ámen utáni mondat közelebb hozott egymáshoz, mint az egykori közös falu emléke.

Keresztyének, akikben fellobbant a hit szent tüze, irgalmasságot gyakorolnak, mert irgalmasságot nyertek; megbocsátanak, mert bűnbo-csánatból élnek; viszik tovább azt a szeretetet, amely életüket napon-kint megújítja; élík azt a békességet, amely szívüket eltölti. Ez Krisztus követésük élettörvénye: Isten igéjét hallgatni, megtartani és nap mint nap megbizonyítani. Így kerül a gyertya a gyertyatartóba, a világosság ágy és edény fölé. Így lesz a kapott kegyelemből szolgálat, világító bi-zonyágtétel.

2. Az elrejtőzködő kegyelem elsorvadó kegyelem. Istennek minden ajándéka kötelez!

Aki szóval és étellel nem tesz bizonyágot az Urról, lelkileg kihül és megfullad mint az edény alá fojtott világosság. Aki azt hiszi, hogy a

belső kamra csendjében leélheti hitéletét, egy napon ijedten döbben rá arra, hogy Isten a fel nem használt ajándékot ismét visszaveszi. A kapott ajándékot hűséges felhasználása és forgatása gazdagítja, a vele kapcsolatos hűtlenség és restség pedig megszégyeníti. Kiálszik bennünk a világosság, a hit elhal, s végül itt állunk üres kézzel a romokon.

Igy járt Izráel! Reá vonatkozik elsődlegesen Jézus komoly intelme: „Akinek van, annak adatik; és akinek nincs, még amijét gondolja is, hogy van, elvétetik tőle.” Sokat kapott már Krisztus előtt, még többet Jézus Krisztusban. Visszautasította a felkínált kegyelmet, nem ismerte fel meglátogatása idejét, poros ágya alá rejtette a világosságot, hát elvétetett tőle. **Nem vette át bensőleg azt, ami külsőleg az övé volt már;** nem lett igazán birtokosa annak, ami pedig az övé volt. Aki újat akar kapni, annak előbb a régit, a már elvett ajándékot kell bensőleg elfogadnia. Így lettek és lesznek 5 tálentommal indult lélkész-jelöltek kihűlt szívé, szürke, névtelen papokká! A kapott kegyelem minden percben elveszíthető, a kegyelem elsorvad, ha elrejtjük. A gyertya az edény alatt kiálszik, a kegyelmi ajándék a hűtlenség és tétlenség kényszer-zubbonyában elsorvad.

A hit világának törvényei nem azonosak a fizikai törvényekkel. A kunyhó mécsesének olaja világítás közben egyre kevesebb, lángja végül egyre erőtlenebb lesz, a hit mécsese világítás közben magától feltöltődik és akkor világít legvakítóbban, amikor önmagát legjobban emésztí. Mennél többet fogyaszt az üzemanyagból, annál több ömlik bele felülről a kegyelem csatornáján. Mennél többet ad a hit ma anyagiakból is, annál több alkalmat és lehetőséget talál holnap arra, hogy még többet adjon. Az adakozás arányában tágul a szíve is, a pénztárcája is. Aki ad annak is adatik, hogy mindig bővölködjék. Az üzemanyag mindig feltöltődik — magától. Ez a magától, ez a kegyelem.

De az elásott tálentom kopik, rozsdásodik és elvétetik. Mindaz, amit az ember az előlegezett kegyelem révén igazi megtérése és újjászületése előtt elméje megvilágosítására, érzelmvilága felébresztésére és megújítására kap, bizonytalan birtokállomány; csak szívének Isten számára történő átadásakor dől el, hogy mindez maradandó áldás lesz-e számára, vagy pedig elvétetik, sőt esetleg átokká lesz. Az el nem fogadott edény és ágy alá rekesztett kegyelem elsorvad. Aki nem hallja a bizonyágtételről szóló hívást, az előbb-utóbb megnémul, kihül és kiálszik, mint a gyertya. Ez pedig ítélet a tétlenségre és némaságra. „Ha pedig nem, hamar eljövök ellened, és a te gyertyatartódat kimozdítom helyéből, ha meg nem térsz.” Jel. 2, 5. —

3. Az elrejtőzködő bűn nem végleg elrejtett bűn.

Ne áltassuk magunkat azzal, hogy életünkben bármi is titok maradna és nyilvánvalóvá ne lenne; hogy lesznek és lehetnek elrejtett dolgaink, amelyek ki nem tudódnak és világosságra ne jönnének. Az elrejtőzködő bűn nem véglegesen elrejtett bűn.

Ha ritkán is, mégis csak megtörténik, hogy emberek a halál torkából még egyszer visszatérnek az életbe. Azt mondják az ilyenek, az utolsó pillanatban villámszerűen elszárgult előttük egész életük minden bűnével és hűtlenségével. Szörnyű élmény! Az ítélet előíze! Mint

undok varangyosbékák hirtelen előbujnak rejtekhelyükről rég elfeledett bűneink, nyüzsögnek előttünk és rámásznak lelkiismeretünkre. Ismételt hallunk emberekről, akik nem tudnak meghalni, mert egy-egy súlyos bűn nyomja lelkiismeretüket, melyről környezetük nem tud és mit sem sejt. Nincs titok, nincs elrejtett dolog, nincs véglegesen elrejtett bűn!

Bármily okból is rejtegezzük hitünket mások előtt, akár önzésből, szégyenérzetből vagy félelemből, mit sem érünk vele. Istent nem lehet becsapni. Egyszer mindenkinek az Ő világosságában kell számot adni arról, hogy mit kezdett a kapott talentommal. Neked is! Mindannyiunknak meg kell jelennünk Krisztus ítélőszéke előtt...

A világnak nincs „füle a hallásra”, de igenis van testi szeme a látásra. Valaki egyszer azt mondotta, a hívők élete a hitetlenek bibliája. Krisztus neve miattunk nem azért káromoltatik leginkább a pogányok között, mintha rosszul prédikálnánk vagy rosszul képzett és nevelt keresztyének lennénk. Káromlásra okot adó „biblia” az **életünk**. Hétköznapiunk és vasárnapunk nem fedik egymást. A szóbeli bizonyágtétel tiszta és igaz, de az élet néma bizonyágtétele nem tiszta és nem igaz. Minduntalan hiányzik életünkől az a bizonyos egyetlen mondat az ámen után, mely adott esetben csupán egy pohár víz, egy darab kenyér, egy ruhadarab, egy kitaruló ajtó, egy beteglátogatás, egy megbocsátó testvéri kéz, egy simogató pillantás, bizonyos esetekben meg mindössze egy zöld tizes. Csupán ennyi: nesze, testvér! Erre a szóból és életből összetevődő bizonyágtételre hív ma az Úr!

Amen. —

Weltler Rezső
soproni lelkész

Csak egyetlenegy ember

Söderblom Nathan, az ismert svéd érsek mindig ezek előtt beszélt. Mikor egyszer Calaisban egy svéd tengerésztemplomban tartott istentiszteletet, csak egyetlenegy ember jelent meg, de az érsek megtartotta az istentiszteletet anélkül, hogy megrövidítette volna a liturgiát és a prédikációt. Utána az ember megköszönte a szolgálatot és Söderblom hatvanadik születésnapjára levelet kapott, melyben az istentiszteletnek az az egyetlen részvevője ismételtelen köszönetét fejezte ki. Biztosította az érseket, hogy az egyháznak ez a szolgálata az ő életében milyen sokat jelentett és megerősítette az egyházhoz való hűségében és ragaszkodásában.

Útmutató

FORDÍTÁSI ÉS EXEGETIKAI ÚTMUTATÁSOK A DÉLUTÁNI ÓSZÖVETSÉGI ALAPIGÉKHEZ

Szenháromság utáni I. v. — Ézs. 42, 18—21. — *Figyelj a hívó szóra!*

(18) Isten úgy néz gyülekezetére, mint amely lelkileg, erkölcsileg és vallásilag halott s ezért vak és süket Isten igéjének, hívásának a meghallására és cselekedeteinek a meglátására. A látásra és hallásra felhívás azt jelenti, hogy életre hívja, megeleveníti. Ez a hallatlan és a lehetetlennel határos felszólítás kezekszik Isten gyülekezetének az életéért, és minden embernek az üdvösségre irányuló reményésége beteljesedéséért.

Persze, az ilyen felszólítás nemcsak a természetes ember, hanem a gyülekezet előtt is észellenesnek tűnik fel minden időben. Ezért állítja gyülekezetét szemtől-szembe a Szolga halálával. Három versben összefoglalva jeleníti meg, hogy ez az élet és rejtélyes vége megbotránkozás, látszólagos csőd — és mégis győzelem Isten számára.

(19) Ebben a versben már felelnie kell a gyülekezetnek arra, hogy van-e teljesebb vereség, teljesebb halál, mint Isten Szolgájának a veresége és halála, akinek sorsa Isten sorsa, szenvedése Isten szenvedése, veresége Isten veresége.

(20) Az emberi válasz csak ez lehet: „elvégeztetett“.

(21) Isten azonban szembe helyezi az emberi megítéléssel és a tények meggyőző nyelvével saját végzését: „Az ÚR igazságáért azt akarta...“ Nem megaláztatása ellenére, hanem alacsonyosságában, engedelmisségével — „igazságáért“ teszi nagyvá és dicsőségesé a tórát (a Tóra Isten utasítása és tanítása, Isten „kinyilatkoztatása“). Isten követeként hitelesíti, hitvallást tesz mellette, mint Szolgája és igéjének a tanítója mellett. A Szolga halála tehát Isten terve, mely felülmúl minden emberi értelmet: felmagasztalja.

Isten gyülekezetének a hitét éppen ez az isteni „mégis“ élteti és erre az isteni mégisre kell felfigyelnie, hogy a lehetetlen lehetségessé, a vak látóvá és a süket hallóvá legyen.

Szenh. u. 2. v. — Ézs. 5, 20—24. — *Meg ne vessétek azt, aki szól!*

(20) Ahol hiányzik a hit Isten „jövőjében“, ott ez kihat ennek az életnek egész valóságára. Aki nem hisz Isten napjában, az lehet „életművész“, aki az életet meghatározó törvényeket úgy tudja felcserélni, hogy azok már nem törvények: „Akik a gonoszt jónak mondják“. „Jó“ és „gonosz“ az a két szó, amely meghatározza a bűnesetről szóló bizonyosságtevést. „Jó“ az, ami Istené, „gonosz“, ami Istentől elfordult, Istennek nem tetsző. A gonoszra azt mondani, hogy jó, azt jelenti tehát, hogy

Istennek mondom a bálványt is és kegyesnek a gőgös elbizakodottat, és kegyességnek, ami pusztán öndicsőítés. Így csinálnak a sötétségből világosságot és a világosságból sötétséget (v. ö. Ám 5, 18). Vagyis: összezavarják az egész teremtetést. Az ördög művét cselekszik, aki mindent össze akar zavarni.

(21) Az ilyen összezavarás alapja az *öndicsőítés*. Azért nem hisznek Isten napjának, mert maguk akarnak urak maradni s így végső alapjában a bűn mindig Isten megrövidítése.

(22—23) Ezért olyan következetesek abban, hogy saját „hősieségüket” megerősítsék és fokozzák. S ehhez nem válogatnak az eszközökben sem.

(24) Ezért nem kerülhetik el a teljes ítéletet. Emberi önbiztonságukban összeroppannak. Szilárdnak hitt gyökerük, illatosnak hitt virágjuk csak polyva és száraz szalma lesz. Elvetették Isten törvényét, kigúnyolták Isten ígését. Cselekedetük végső alapját fedi föl az a mert, amely az indokolást bevezeti. A próféta azonban élő intő jelként áll előttünk, hogy Isten nem hagyja magát büntetlenül kigúnyolni. Ahogyan igaz, hogy a Seregek Ura és Izráel Szentje, annyira biztos, hogy „megszenteli magát igazságban”.

Isten az ajtó előtt áll. Ezért válik a próféta számára világossá a gyülekezet s vele együtt az emberek krízise az Isten előtt. Isten már kimondta a „jajt” gyülekezete felett. A próféta a rábízott „hivaltal” gyakorolja csak, amikor ezt a „jajt” hirdeti a jövő valóságából kiindulva a jelenben.

Szenth. u. 3. v. — I. Móz. 32, 21—30. — Bűnösöké a kegyelem.

Az elsőszülöttségi jogot bűnös csalással eltulajdonított Jákób a bűnhődés kapujában áll. Emberi szándékkal, emberi elgondolással: „ajándékkal” akarja megcsalt bátyját kiengesztelni, hogy a büntetés elől megmeneküljön. Jákóbot azonban nem hagyja bűnös lelkiismerete nyugodni. Éjjel fölkel, családjával és vagyonával átkel a Jabbók patakon s ezzel döntött: Nem tér ki a veszélyes találkozás elől! Ellensége kezébe teszi le mindenét, maga pedig egyedül vár az éjszakában — *ellen-ségére!* Ekkor még nem tudja, hogy nem Ézsau, hanem Isten a bűn számonkérője — tehát ellensége.

S valóban, az éjszaka homályában — ki tudja honnan és hogyan?! — „egy *Valaki* tusakodott vele egészen hajnalhasadtáig”. A héber szó szerint „összeakaszkodott vele” s hangtalanul viaskodtak egymással egészen pirkadatig. „Amikor ez látta, hogy nem bír vele, megütötte a csípője forgócsontját, úgyhogy... kimarjult a vele való tusakodás közben”. Vérré menő harc folyik tehát a Valaki és Jákób között.

Jákób látszólag harcképtelenné válik s mégis belekapaszkodik ellenfelébe és nem engedi el mindaddig, amíg ez a titokzatos Valaki meg nem mondja a nevét, tehát személyes Istenné, kinyilatkoztatott Istenné nem teszi magát előtte. Mert az Isten kinyilatkoztatása maga áldás: kegyelem, megbocsátás, mégha büntetés is első személyes cselekedete.

A 27. kk. verseket Hóseás 12, 4—5 világítja meg, ahogyan az egész elbeszélés igazi tartalmáról Hóseás próféta rántja le a leplet. Jákób imádsággal győzött ellenfele ellen. Jákób tudja, hogy csak egy esetben menekül meg a bűnhődés elől: Ha az a Valaki megáldja, azaz meghallgatja imádságát, kérését, ha az a Valaki egyáltalában felel neki: megkönyörül rajta! Ha meg nem áldja, meg kell halnia.

Jákób elszánta magát arra, hogy „kiharcolja“ a bűnbocsánatot. És győzött. Mert hitt a hit harcának győzelmében. Ez a győzelem azonban kiszolgáltatás (29) Istennek kegyelemre vagy ítéletre. Az Istennek kiszolgáltatott Jákóbban összetörik az önzés és akaratoskodás.

Szenth. u. 4. v. — Ézs. 48, 12—17. — Isten hívása és földi hivatásunk.

(12—13) Ez a két vers azt akarja előkészíteni és megalapozni, amit a próféta a 14. kk.-ban mond, illetve Isten cselekszik. Elérkezett a döntő pillanat Isten üdvtervében: Cyrusz elfoglalja Bábelt s ezzel megszabadítja a gyülekezetet.

Az „én elhívtam“ (v. ö. Ézs. 43, 1) megjelölés, amely értelme szerint azonos a „kiválasztással“, azt akarja mondani, hogy Cyrusz cselekedete Isten szolgálatában történik a gyülekezetért, Isten megteheti ezt, hiszen Ő az idő Úra, a kozmosz teremtője és parancsolója. Ő az első és utolsó, az Örök a földi események gyors egymásutánjában. A világ teremtése és a világtörténelem szorosan összefüggenek. Mert 13b nemcsak a teremtés egyszeri aktusára vonatkozik, hanem a jelenre is. Mindenre, amit Isten a kozmoszban alakít (v. ö. Zsolt. 33, 9).

(14—16) S mert Isten a világ és világ folyásának az Úra, ezért rendelkezhet Cyrusszal. „Isten szereti őt“ s ez azt jelenti, hogy Isten nem egyszerűen külső eszközként használja fel Cyrust, hanem belső kapcsolatot teremt vele.

A próféta csak vallásos oldalról nézi Cyrust: a gyülekezet megváltásának, Isten üdvtervének és az eszkatológikus célnak az eszközeként. Ezért adja neki a fenti megtisztelő címet.

Isten megdicsőülése a történelemben a prófétánál nem elmélet, dogma, hanem valóság és gyakorlat: a jelen élménye. Az a hit ez, hogy minden egyes dolgot Isten munkál, hogy minden eseménynek nemcsak menete, hanem célja is van: Isten tervének az egységében, amelybe bekapcsolódik minden esemény. Ez a próféta „történetfilozófiája“, vallásos történeteszemlélete.

(17) S mi következik ebből a magatartás vonalán? A bálványok mögött és az emberi istenelképzelések mögött a „semmi“ van és ezért semmire sem jök. Nem tudnak magatartást adni az embernek és a gyülekezetnek! Velük szemben áll Isten, a megváltó, a közeli és segítő Isten, aki életet ad, aki „tanítást“ és vezetést ad, mert utat mutat gyülekezetének. Ez az Isten azonban mindig a döntésre kényszerítő Isten: életre vagy halálra s ezért magatartást ad.

Ez az alapige két részre osztható: 10—12a: Isten gyülekezetének befelé forduló bizonyosságtevése és 12b—15; ugyanez kifelé.

a) A 10 vers feltárja Isten gyülekezetének befelé forduló bizonyosságtevését. Isten tanúvá tette gyülekezetét, hogy megtapasztalja Istenét s ezen keresztül tanújává legyen a népek felé is. Hosszú, nehéz és tanulmányos történetének a célja éppen az, hogy egyre mélyebben találkozzék Istenével. Három szó cövekeli ki ezt a találkozást: „A tudás, a hit és a belátás“. Ez a tudás nem az értelem funkciója, hanem Isten megragadása úgy, hogy a szeretet kapcsolata teremődik meg Istennel. A „hit“ szó pedig a bizalom, biztos és valóságos, tehát hiteles értelmében érthető meg. A belátás pedig a megkülönböztetés és azután abba a mélységbe való beletekintés, amelyben Istenünk az Isten.

Minden istenképzet az emberi szellem alkotása. Ezért húzódik végig a történelmen az istenek keletkezésének és elmúlásának a láncolata. Ezért uralkodik Babilonban minden nemzetségben más-más istenség. Izráel viszont az Egyetlent találhatta meg Istenben, aki előtt semmi sem volt, aki mellett semmi sincs, aki után semmi sem lesz. Az egyetlen teremtő, állandó és megmentő hatalom. „Elöttem nem formáltatott Isten (polémia a bálványkészítéssel!) és utánam nem lesz... nincs rajtam kívül Szabadító“. Izráel találkozott benne az egyetlen örök Én-nel, aki nekünk a „Te“. Ő az a „Te“, aki egészen akar bennünket s éppen ezért egészen „szabaddá“ tesz.

Isten népének a tanúságra elhivatottsága tehát hosszú út eredménye. Sok és hosszú párbeszédnek kellett lezajlania Isten és gyülekezete között, míg végre fokról-fokra beletekinthezt a kinyilatkoztatás mélységeibe. Olyan Istenként tapasztalhatta meg, aki „megmutatja magát“ („én hirdettem“), közbenyúl („és megszabadítottam“) és igéjét adja („és hallattam“). Az egész út csupa párbeszéd Isten és gyülekezete között. Harmadik nem szólt bele ebbe a beszédbe. Minden felemelő és leigázó, a halál és a megmentés egyedül tőle származik („nem volt idegen köztetek“). Így formálódott gyülekezete az egyetlen-ÚR tanújává a maga számára.

b) Ennek a tanúnak azonban kifelé is megvan a maga feladata. Nemcsak a belső tapasztalat, hanem a külső sors is Isten tanújává teszi a gyülekezetet. Izráel fogságával — úgy látszott — megszakadt az üdv-történet. Mivel azonban a Szolga nem maradt halott és a gyülekezet nem maradt fogságban, azért nemcsak a multtal befelé, hanem a jelenel kifelé is tanúskodnia kell Isten valóságáról és jelenlétéről.

Dr. Pálffy Miklós

Rádióprédikáció

II. kor. 3, 4—9.

1 Először azt szeretném megmagyarázni, hogy mit jelentett ez az ige régen, akkor, amikor írták; s azután azt, hogy mit jelent ma. De talán még előbb néhány szót szólok arról, hogy miről is szól tulajdonképpen ez az ige.

Egy rendkívül izgalmas és fontos kérdésről. Arról, hogy hogyan kell a bibliát helyesen értelmezni és magyarázni. Hogy ez a kérdés mennyire izgalmas, azt láthatjuk abból, hogy igen megoszlott és ma is megoszlik a vélemény ebben a kérdésben. Igénkből világos, hogy máskép gondolkozik erről Pál és máskép az akkori kor többi igehirdetője, de máskép gondolkozik Pál és máskép a korinthusi gyülekezet is, sőt bizonyára más a mi véleményünk is ebben a kérdésben. Hogy fontos ez a kérdés, azt pedig azért mondjuk, mert az Ágostai Hitvallás szerint az egyház csak akkor valóban egyház, ha benne az evangélium tisztán hirdetik, vagyis: az egyház papjai és hívei a bibliát helyesen értelmezik és magyarázzák. Amint mondani szokták: nem babra megy tehát a játék, hanem életre-halálra, mert aki erre a kérdésre rosszul felel, akkorát esik, hogy utána holtan terül el, mert a betű öl; aki pedig jól, az él, és életben marad, mert a lélek megelevenít.

Mindezt pedig azért állítom be ilyen élesen, mert egyrészt az ige is kiélezi a dolgot, másrészt viszont mi nagyon is lanyhán kezeljük ezt a kérdést. Annyira örülünk annak, ha valaki templomba jár, sőt, ha még bibliát is olvas, hogy igyekezzünk nem háborgatni őt ezzel a kérdéssel, nemhogy még elriasszuk. Fontos, hogy bibliát olvas és templomba jár. Pedig nemcsak ez a fontos. Nem is szólva arról, hogy a keresztyénséghez a bibliaolvasáson és a templombajáráson kívül még sok minden más is hozzátartozik, magánál a bibliaolvasásnál és a templombajárásnál sem csupán csak az a fontos, hogy ezt csináljuk, mert mindez semmit sem ér, ha Isten ígését, amely a bibliában és a templom szószékén felénk hangzik, nem értelmezzük és magyarázzuk helyesen.

Ezért megbecsülhetetlen kincs számunkra a mai ige, mert ebben az apostol úgy veti fel ezt a kérdést, hogy mindjárt feleletet is ad rá.

2 Lássuk előbb, hogy mit jelentett a szava a régieknek?

Az írásmagyarázók szerint a felolvasott ige tulajdonképpen két ószövetségi igehelynek a magyarázata és alkalmazása az egész Ótestamentumra. Az egyik ige: II. Móz. 34:29—35., a másik: Jer. 31:31—34.

Pál azért ragadja ki éppen ezt a két ígét az Ószövetségből, mert ezek segítségével tudja a legkönnyebben megmagyarázni a korinthusiaknak, de nekünk is, hogy hogyan kell az Ószövetséget helyesen felogni; hogyan értelmezte és melyik ponton vetette meg lábát az Ószövetségben Izrael népe, s hogyan kell értelmeznie és honnan kell kiindulnia az Ószövetség helyes értelmének a megtalálásához a keresztyénségnek. A két ige áthidalhatatlan ellentétben van egymással, mert az egyik az első, a régi szövetségekötésről s Mózesről szól abban a pillanatban, amikor Mózes, kezében a két kőtáblával, fénylő orcával lejön a hegyről s Izrael népének kihirdeti a parancsolatokat; a másik pe-

dig egy új szövetségekötésről beszél ugyancsak Izrael és Isten között, amelyben Isten nem kötáblára, hanem a szívekbe írja fel parancsolatait s megbocsátja a bűnöket. A két ige közül egyszerre csak az egyik állhat fenn, s világos a kettő egymás mellé állításából, hogy az utóbbi fogja leváltani az előbit, s amikor ez bekövetkezik, akkor nem szabad többé ragaszkodni a régihez, a mózesihez. Hiába Istentől való a mózesi, és hiába jelentett hosszú időn át, mindaddig, amíg az új be nem következett, dicsőséget a szolgálata; miután az Újszövetség kötése megtörtént, nem engedelmességet, hanem engedetlenséget jelent, ha valaki továbbra is az óhoz, a mózesihez ragaszkodik.

Mindezzel Pál átértékeli az egész Ószövetséget s másként értelmezi, nem úgy, mint ahogyan azt addig magyarázták. Nem azt mondja a keresztyéneknek, hogy dobják félre az Ószövetséget, hanem azt, hogy tartsák meg azt továbbra is szentkönyvüknek, de ne ahhoz ragaszkodjanak benne, aminek az ideje lejárt, hanem ahhoz, amit az Isten belőle Jézus Krisztusban valóráváltott. A többinek pedig csak történeti értéket tulajdonítanak. Mert ha nem ezt teszik, hanem az evangéliummal szemben a törvényhez ragaszkodnak, akkor ez megöli bennük a hitet.

3 Igy próbálja megértetni Pál a régiekkel, hogy mi az Ószövetség helyes értelmezése és magyarázása. S most az a kérdés, hogy mindez mit jelent a mi számunkra.

A felolvasott ige nyilván bennünket is elsősorban az Ószövetség helyes értelmezésére és magyarázására akar megtanítani, hisz az Ószövetség nekünk is szentkönyvünk és közöttünk nagyon sokan vannak, akik nem tudnak mitévők lenni bibliánknak ezzel a nagyobbik felével. Még talán olyanok is vannak, akik a keresztyének bibliájából szívesen kihagynák az Ótestamentumot. Olyanok pedig egész biztosan sokan vannak, akik ugyan nem kifogásolják, hogy az Ószövetség bibliánkban benne van, még talán olvassák is, de éppen úgy értelmezik és magyarázzák, ahogyan azt Pál helytelenek tartja: a törvény szempontjából és nem az evangéliumból. Azt olvassák ki belőle, amit Izrael népe is kiolvasott, hogy a törvény üdvözít s nem azt, ami az egész Ószövetségben nyilvánvaló, ha azt az evangélium felől nézzük és értelmezzük, hogy a törvény csak bűneinket fedi fel, s csak a Messiás, Jézus hozhat nekünk üdvösséget. Szükséges ezért, hogy ez a mai ige megtanítsa bennünket az Ószövetség helyes értelmezésére és magyarázására.

De ez a mai ige ennél többet is el akar érni nálunk.

Elvégre a mi bibliánk valamivel vastagabb, mint a korinthusiaké volt. Nekünk már Újszövetségünk is van. S ha fontos az, hogy az Ószövetséget helyesen értelmezzük és magyarázzuk, akkor ezerszer fontosabb az, hogy az Újszövetséget helyesen értsük. Hisz az Újszövetség foglalja magában az evangéliumokat és a leveleket, szól közvetlenül Jézus Krisztusról s ennek minden írásáról el lehet mondani azt, amit János az ő evangéliumáról megállapít, hogy „ezek pedig azért íratlak meg, hogy higgyétek, hogy Jézus a Krisztus, az Istennek Fia és hogy ezt hívén, életetek legyen az ő nevében. (Jn. 20:31.) Éppen ezért a fel-

olvasott ige az Ószövetség példáján meg akar tanítani ma az Újszövetség helyes értelmezésére és magyarázására is.

Erre azért alkalmas ez az ige, mert ma bennünket ugyanazok a veszélyek kísértenek az Újszövetséggel kapcsolatban, ami kísértett régen az Ószövetséggel kapcsolatban. Az t. i., hogy valami olyasmire ragaszkodjunk az Újszövetségben, ami fölött, azóta, hogy megírták, eljárt az idő, s ami ráadásul nem is olyan szent valami, mint amilyen a mózesi törvény. Ilyen idejéjtmult valami az Újszövetségben pl. az újszövetség világképe és képzetvilága. Ezekről mi már másként gondolkozunk, mint ahogyan az őskeresztyének gondolkodtak. Lehet ugyan, hogy talán még ma is vannak, akik a felettünk lévő kék égboltot szilárd mennyezetnek tartják, s e fölött képzelik el az Istent, akárcsak az őskeresztyének, de általában már mégsem gondolkozunk így s az égbolt nem egyéb számunkra, mint folyton ritkuló levegő. Az is bizonyos, hogy még ma is vannak babonák s a betegségek okát egyesek még mindig gonosz szellemekben látják, akárcsak az első keresztyének, de ilyen ember egyre kevesebb akad, mert a betegségeket ma már a közfelfogás szerint is a baktériumok okozzák. Ezek és ehhez hasonlóak miatt tűnik fel az Újszövetség sokak előtt pusztán mesének és van a biblia megértésével és magyarázásával kapcsolatban olyan nehézségünk, amelyet sem az apostolok, sem az őskeresztyének nem ismertek, mert az akkori emberek világképe és az ő világképük, az akkori emberek képzetvilága és az ő képzeletviláguk azonos volt. Akkor nem fordulhatott elő az, aminek lépten-nyomon tanúi vagyunk, hogy gyermekeink, amikor felnőnek és a csodák világából a valóság világába lépnek át, akkor mesekönyveikkel együtt a bibliájukat is félreteszik, mert Jézus Krisztus az Újszövetségben annyira bele van ágyazva az ókor világképébe és gondolkozásába, hogy a bibliai elbeszélések nyomán inkább mesebeli hősnek, mint valóságos embernek látszik, s ezért, amikor az ember elveszti hitét a mesékben, elveszti hitét Jézusban is. S még az is, aki továbbra is ragaszkodik hozzá, nem tud azzal a régi gyermeki bizodalommal ragaszkodni hozzá, mert annyira idegen nekünk, mai felnőtt embereknek az a világ, amely az Újszövetségben őt körülveszi, hogy a legtöbb hívő úgyszólván kettős életet él, egyet nyitott szemmel, amihez sokszor alig van köze Istennek, és egyet csukott szemmel és összekulcsolt kézzel, amikor a mesebeli Jézusba fogódzva kiszökik egy kicsit ebből a világból pihenni, s kiköt egy kis időre a régi világ partjain. Azt mondja igénk, hogy a betű megöl, s ezt Pál nem valami olyan betűre vagy írásra érti, ami kívül volna a biblián, vagy önmagában istenellenes volna; hanem olyasvalamire érti, ami magában a bibliában van benne, s annak egy tekintélyes részét jelenti, aminek valamikor fontos szerepe és jelentősége volt, de ezt elvesztette. Ilyen ma a biblia régi világképe és képzeletvilága, ami ugyanúgy benne van a bibliában, mint ahogyan a törvény benne van; amivel ugyanúgy át van szöve az egész újszövetség, ahogyan a törvénnyel át van szöve az O, s aminek rendkívül fontos szerepe és jelentősége volt nemcsak az őskeresztyénség idején, hanem még ezután is évszázadokon át egészen a legutóbbi időkig, mert kapcsolatot teremtett az ige szolgálói, hívei és a világ emberei, népei között, s elősegítette az ige hirdetését. Ma viszont akadá-

lyozza és a hitet nehezíti, sőt sokakban megöli. Ezért az a kérdés, hogy ezt látva, mitévők legyünk? Azért, mert benn van a bibliában, körömszakadtig ragaszkodjunk hozzá, még akkor is, ha közben emiatt a mai ember számára mind lehetetlenebbé válik a hit, s miatta elhali a keresztienység, vagy pedig merjünk vele szemben állást foglalni? Pál, amikor meggyőződött róla, hogy a törvény akadályává és gyilkosává lett a hitnek, félretette, annak ellenére, hogy az Isten adja. Ha ő ezt merte csinálni, akkor, amikor az isteni eredetű törvényről volt szó, mennyivel inkább feladhatjuk mi az Újszövetség világképét és képzetvilágát, amit nem is Isten adott, hanem emberek agyalták ki.

Mikor értelmezzük és magyarázzuk tehát helyesen az Újszövetséget? Akkor, ha kivetkőztetjük Jézust az ókori ember ósdi nézeteiből és képzeiteiből s az evangéliumot ma a mai ember nyelvén szólaltatjuk meg; ha magunk sem úgy állunk meg vele szemben, mintha az ókorból jöttünk volna, s csak annyit tudnánk a földről, a csillagokról, a betegségekről, mint amennyit az ókori ember tudott, hanem mint akik tudjuk mindazt, amit a mai ember általában tud s tudományunk és világképünk mai fogalmaival szolgáljuk Őt.

4 Mindez nagy munka, amelyet csak azzal az alázattal lehet elkezdeni és végbeinni, amelyre igénk legeleje int. Ha tudjuk, hogy magunk nem vagyunk alkalmasak erre, s alkalmatossá bennünket erre csak az Isten tehet. De mindezzel Pál nem elriasztani akar, hanem inkább rávenni erre a szolgálatra, s voltaképpen az egész felavasott igén át bátorít erre a szolgálatra. Mert úgy beszél Istenről, mint aki nemcsak alkalmassá tehet, hanem alkalmassá is tesz erre a munkára, s annyit emlegeti ennek a szolgáltatnak a dicsőségét, mint aki mindenáron fel akarja vállaltatni velünk ezt a munkát. A papokat biztatja ezzel mindenekelőtt, de a híveket is, hogy mindnyájan egyek legyünk a biblia helyes értelmezésére és magyarázására való törekvésben. Amen.

IMÁDKOZZUNK:

Mindenható Isten, mennyei Atyánk — köszönjük neked a bibliát s azt, hogy ebben a szentkönyvben az emberek ajkán Te magad szólalsz meg. Add ezért, hogy ez a könyv drága könyvünk legyen, igazán megértsük belőle a Te kijelentésedet. Ne régi korok letűnt világába kalandozzunk el, bibliával a kezünkben, hanem világos útmutatást kapjunk belőle az örökélet és az élet dolgaiban. Igéd ismertesse meg és szerettesse meg velünk a mi Urunkat, Jézust, s igazítson el bennünket a mai élet kérdéseiben. Add, hogy mindazok, akik olvassák a bibliát, higgyenek Benned és szeressék felebarátaikat; béküljenek meg Veled, s küzdjenek a békéért itt a földön; legyenek igaz munkásai a Te országodnak és dolgozók, hű fiai a hazának. Erre segíts minket Atyánk, a Te Fiaddal és Szentlelkeddel egyetemben. Amen.

Grünvalszky Károly

Folyóiratszemle

Kostnické Jiskry. Praha, 1952. 46. sz.

J. Dvorák: *Božho slova zádstivi bu'dte (Isten Igéje után vágyakozatok)* c. I. Péter 2:2. alapján írott rövid írásmagyarázata után a folyóirat egész számának alaphangját J. L. Hromádka: *Co jest theologie? (Mi a teológia?)* c. cikke ilti meg. (Ugyanis a folyóirat további cikkei valamilyen a teológia fogalma körül csoportosítottak mondanivalójukat.)

Hromádka azzal a megállapítással kezdj cikkét, miszerint a hit és teológia között annyira szoros a kapcsolat, hogy észre sem vehetjük, hol végződik az egyik és hol kezdődik a másik. A hitet a szó tiszta biblikus értelmében fogalmazza. A hit és teológia szoros kapcsolatát nem értheti az, akinek a hit nem egyéb, mint pusztá vallásos hangulat vagy valamilyen megszentelt szokás csupán. Ez a kapcsolat csak az előtt tárul fel, akit megállított, megszoított és megragadott az evangélium személyszerinti hívása. «A hívó ember nem elégszik meg ünnepi érzésekkel — írja a professzor.— Tudja, hogy az igazságról és pedig a végső, legfőbb igazságról, a legvalóbb valóságról van szó. Ezért a hit ellenőrizi önmagát, vajjon helyes irányban halad-e, valóban az igazságból él-e, és helyesen tesz e róla bizonyosságot. S a hitnek éppen ebből az önkritikájából, önnön ellenőrzéséből születik meg a teológia. A teológia pedig igazi lényege szerint nem valami idegen dolog, amit az emberi ész tudakossága visz bele a hit életébe. Előfordulhat mégis, hogy a teológus a filozófiai gondolkodásból olyan nézeteket vesz át, amelyek azután csak zavarólag hatnak a hit vilá-gára. Sőt ez nemcsak előfordulhat. Folyvást merülnek fel a teológia történetében olyan kísérletek, melyek a hit igazságait filozófiai fogalmak segítségével magyarázzák, hogy a hitnek értelmi, tudományos, világnézeti jelleget kölcsönözzenek. A teológia azonban lényege szerint magából a hitből nő ki, a hit önkritikájából ered s következetes gondolkodással annak megállapítására törekszik, mi a hit tiszta tartalma s mit kell a hívó léleknek mindenekfelett vallania.»

Hromádka szerint vallási terminológiánhoz sok hamis értelmezés tapad. Ennek oka az a hányi-ve-ti felületesség és bravúros könnyedség, amellyel az egyes teológiai fogalmakat használjuk. A teológia van hivatva rámutatni azokra a helytelen értelmezésekre is, amelyek kegyes szóhasználatunkhoz tapadnak. A teológia feladata megvizsgálni a hit megnyilatkozásaiban, a prédikációban és imádságban használt szavak értelmét, kiértékelni alkalmazásukat, célszerűségüket vagy esetlegességüket és óvni a fogalmak megüresítésétől vagy helytelen tartalommal való telítésétől. A teológia igazi értelme szerint tehát — Hromádka fogalmazásában — a hit önmaga megvizsgálására, megvédésére és megtisztítására teremtett eszköze.

De ezzel még nem mondtunk meg mindent. Hromádka hangsúlyozza, hogy a «teológiának világosan kell látnia azt is, milyen mérték szerint kell a hit tartalmát és jelenségeit vizsgálnia és ellenőriznie.» Ha valaki hívó vagy «vallásos» embernek mondja magát, ezzel még mitsem mondott. Van ugyanis — és talán túlnyomó részben — hamis vallásosság is. A kegyesség sokszor magasatosan látszó külső megnyilvánulásai mögött gyakran egyfajta vallási mámor és öncsalás rejtőzik csupán. «Az igazi hit tudatában van annak, hogy valódiságának biztosítéka nem önmagában, hanem egy magasabb autoritásban van. Minden komolyan hívó tudja, hogy

nem áll egymagában, hanem az egyház közösségében és bizonyágtételéből él. A hit ugyanis lényegében azoknak a bizonyágtételéből ered, akik hívőkkel lettek, s arról, akiben hittek, Isten és a világ előtt közösen tesznek vallást.» Szerzőnk szerint azt a megállapítást, hogy a teológia a hit önvizsgálatából születik, ki kell egészíteni. A teológia története ugyanis világosan mutatja, hogy a teológia munkásai felelős egyedek voltak ugyan, de munkájukat mindig az egyház szükségletéből eredően és az egyház szolgálatában végezték. Az Athanasiusok és Augustinusok, Aquinoi Tamások és Bonaventurák, Husz Jánosok és Comeniusok, Lutherok és Kálvinok a saját felelősségükre művelt teológiát sohasem a maguk gyönyörűségére, hanem az egyház építésének szolgálatában kívánták felhasználni.

A teológia tehát lényegében nem egyéb, mint szolgáló eszköz (funkció), melyet a földi egyház arra használ fel, hogy pontosan tudatosítsa hivatását és küldetését, megvizsgálhassa s ellenőrizhesse önmagát és meghuzhassa a határvonalat hit és babona, istizma és hamis bizonyágtétel, igaz istentisztelet és bálványimádás között. Pontos teológia nélkül az egyház könnyen olyan rengetegben találja magát, melyben elveszti tájékozódását vagy olyan földhöz válik hasonlóná, amelyben a buján burjánzó gaz megojt minden tisztá tevényt. «A mi teológiánk — írja Hromádka professzor, — rá mutat arra a helyre, ahol Isten Igéje és parancsa által megismertette magát a prófétákkal, ahol az élő Isten Igéje testlé lett és a feltámadott Krisztus megjelent szemtanúi, az apostolok előtt. Sem Istent, sem Jézus Krisztust nem ismerhetjük meg másként, mint a prófétai (ótestamentumi) és apostoli (újtestamentumi) bizonyágtételből. Mi a prófétai és apostoli bizonyágtétel? Mi a bizonyága annak, hogy ez a bizonyágtétel a maga eredetiségében és tisztaságában igaz? Mit jelent az az állításunk, hogy Istent csak ebből a bizonyágtételből ismerhetjük meg? Hogyan lehetnek az emberi gyarlóság minden jelét magukon viselő feljegyzett szavak tolmácsolói és hirdetői az Isten valóságos Igéjének, mely minden emberi fogalmat és képzetet meghalad? Hogyan merészelhetünk egyáltalán Isten megismeréséről beszélni, amikor az emberi megismerés minden eszközét csak a deremtett világ határai között tudjuk felhasználni? Szerzőnk ilyen kérdéseknek (melyek világosan mutatják a teológiai munka nagyságát és felelősségtelenségét) a gondos megválaszolásában látja a teológia feladatát.

Y. Bdelá a zbozná stráz. (A kegyesség éber órállása.) Mi célt szolgál a teológia? — kérdezi a szerző, — de mindenekelőtt arra válaszol, hogy mire nem való. Nem való a szellem gyakorlását és az elmeél esiszolgátságát szolgáló intellektualista kedvtelésre, lévén minden becületes teológiai gondolkodás kötelességszerű és tusakodó munka. Vissza éltek a teológiával azok is, akik azt a beavatottak kiválasztott kasztjának privilégiumává s az egyházi hatalom gyakorlásának eszközévé tették. Isten Igéjének minden igazsága ugyanis hirdetésre vár és azt a célt kívánja szolgálni, hogy az egyházban egyedül Jézus Krisztus legyen Úr minden ember felett. Igen nagy fonáság történik ovábbá ott, ahol a teológiát utólagos kísérletként használják fel helytelen gyülekezeti rendtartások, rossz szokások, kisebb-nagyobb rendellenességek igazolására. A teológia nem száraz elmélet, hanem olyan igazság, mely az egyház tanításában, a gyülekezetek és hívek életének rendjében hatékonyan érvényesül, minden hamisságot feltár, kimutat, eltávolít és új rendet deremt.

Szerzőnk szerint a teológia tulajdonképpen értelme: osztályozni és rendszerbefoglalni a bibliai üzenetből azt, amit egy bizonyos időben jelentett ki számára és bizott reá a Lélek. Nem tér ki a felmerülő komoly nehézségek és égető problémák elől. Küzd, hogy a megoldásokra váró

testvéreknek kegyes frázisok helyett az igével alátámasztott helyes és aktuális tanítással szolgálhasson. Az a teológia, mely szüntelen az Ige-gazdagságából merít, olyan igazságokat hirdet, melyek győzelmesen állják meg az emberi szempontokkal, nézetekkel és ötletekkel vívott harcot, a hitvallási iratok minden cikkelyének épúgy, mint a gyülekezeti élet minden jelen-ségének meg-megújuló vizsgálataira ösztönöznek s helyes döntések meg-hozatalára segítenek bennünket. A szerző ezután a következő sorokkal zárja cikkét: «Az elagott hit emlékekből él, míg a fiatal hit új látáso-kal vár szomjas sóvárgással a seregek Urától. A kivénült teológia elsárgult pergamenek szétgöngyölgetéséből és elavult kommentárok böngészgetésé-ből tengődik, az ifjú teológia pedig, az atyák iránti hűséges hálával bár, már a fiakra gondol. Előregedett keresztyének már csak a Tradicióból élnek, az ifjú keresztyének pedig tradíciót teremtenek. Fiatal vagy és fiatal a hited, mégha lemenőben van is életed napja, ha a Szentírás számodra nem értéktelenedett el és ha minden gyülekezeti alkalomtól éppúgy, mint naponkénti bibliaolvasásodtól megannyi új csodadolgot vársz a magad és tied számára, De reménytelenül megőregedtél, mégha csak az imént konfirmálkoddal is vagy éppen most végeztél is el a teológiát, ha csak a régiek hagyatékából kívánsz élni. Legyen több új dologra váró diákos vágyakozás és ifjú bizakodás igehirdetőkben, presbiterekben és olvasóta-borunkban is, hogy lehessen új teológiánk, megújuljanak gyülekezeteink és kaphassunk új, szent megbízatásokat a Lélektől.»

J. M. Lochman: *Neomlovejme nevdelanost. (Ne mentegessük a mű-veletlenséget.)* Szerzőnk e cikkében az egyház és műveltség viszonyát tár-gyalja. Ez a viszony az egyház története folyamán sokszor hagyott maga után kívánnivalókat.

Az Lochman szerint kétségtelen, hogy az emberi műveltség és keresz-tyén hit nem áll egymással egyenes arányban. Egymagában semmiféle mű-veltség sem vezet el Istenhez. Mint minden emberi gazdagság, az ismeretek gazdagsága is akadállyá válhat az Istenhez vezető úton. Mk. 10:25. ebben a vonatkozásban is igaz lehet. Ez azonban semmiképpen sem jelenti, hogy a műveltség és tudomány a hitnek csak akadályja lehet és, hogy a műve-letlenség terem a hit számára kedvező a' moszférát.

1. A műveltség megvetése — mint bármie a földön a bűnön kívül evilághoz való alapvető viszonyulásunk hamis voltának jele volna: a világ-ban, melyet Isten teremtett, s amelyre Jézus Krisztus is eljött, a bűnön kívül semmi egyéb sem rossz önmagában. Tehát a műveltség sem. A mű-veltek lehetnek gonoszak, gonoszságuk azonban nem műveltségükből, ha-nem megromlott szívékből ered.

2. Ebből következik, hogy a hit viszonyulása a műveltséghez, mint minden egyébhez, amivel Isten a világot megajándékozta, nem lehet más, csak pozitív. Vonatkozik ez különösképpen is magának a hitnek ismere-teiben való gyarapodásra, amire a hit, szemben a homályt kedvelő és kri-tikátlan babonával, lényege szerint törekszik. «Tudom, kinek hittem...» mondja az apostol is (II. Tim 1:12.). Csak a beteg hit topog egy helyben, az élő hit mind mélyebb és mélyebb megismerésért tusakodik. Ezért minden hívő ember benső szükségéből egyben teológus is.

3. A keresztyén ember mindenekelőtt a hit, gyülekezet és egyház dolgaira vonatkozó ismereteiben igyekszik gyarapodni. Továbbmenőleg azonban a világi műveltséggel szemben sem maradhat közömbös, mert hiszen Isten a híveket, a gyülekezeteket, az egyházat ebbe a világba he-lyezte, hogy neki az evangéliummal szolgáljanak. Ezt a szolgálatot pedig csak úgy végezhetik, ha megismerték és megértették a világot.

A. Cisarová-Kolárová: *Pravda bez moudrosti, nebo moudrost bez pravdy?* (Igazság bölcsesség nélkül avagy bölcsesség igazság nélkül?)

Kolárova cikke a hit és kultúra viszonyát történelmi síkon vizsgálja s arra a kérdésre keres feleletet, hogyan látták ezt a viszonyt a cseh reformáció kimagasló alakjai Kromerizi Milic Jánostól Comeniusig. Megtudjuk a cikkből, hogy egyik-másik cseh reformátor véleményén a valdens-mozgalom hatása érezhető, mely a hagyományos társadalmi rend elvetésével együtt a magasabb kultúra szükségét is tagadta.

Később az unitas fratrumba tömörült huszita atyafiaknak a kultúrához való viszonyulása nem egységes. A baccalaureusok nagyobb és az evangéliumi egyszerűséget hirdelők kisebb csoportja között egyre nő az ellenét. Lukács testvért, a teológust is a kultúraellenesek csoportjában találjuk. Ő elutasítja Luther felhívását a Szentírás eredeti nyelven való tanulmányozására. A baccalaureusok táborában viszont nem kisebb teológusok küzdenek, mint Krasoniczky Lőrinc és Blahoslav János. Utóbbj 1567-ben a műszak azaz a műveltség gyűlölei ellen tartott filippikájában drasztikus eszközökkel harcol a tudatlanság hívei ellen. Krasoniczky és Blahoslav irányát a cseh testvérek egyházában végül Comenius Ámos János viszi világgraszoló győzelemre.

Dr. Szilády Jenő

Heves teológiai vita Norvégiában

(Evangelischer Pressedienst 1953. március 20. No. 10.)

Dr. O. Hallesby professzor január 25-én egy belmissziói gyűlésen Oslóban beszédet tartott. *„Tudod-e, hogyha most, ebben a pillanatban holtan esnél a padlóra, akkor egyenesen a pokolba zuhannál? Hogyan fekhatsz le nyugodtan este, — te, aki nem tértél meg, — mikor nem tudhatod, hogy reggel ágyadban ébredsz-e fel, vagy pedig a pokolban?”* mondotta többek között a professzor. A beszédet a rádió is közvetítette és a hallgatók számos levélben tiltakoztak „a pokol-prédikátor” állításai ellen.

A „pokol-vita” tulajdonképpen akkor éleződött ki, mikor Schjelderup püpök (Hamar) január 31-én élesen megtámadta Hallesby professzort. *„Nemcsak helytelennek, hanem egyenesen károsnak tartom azt, hogy embereket a poklall ijesztgessünk Krisztushoz. Boldog vagyok, hogy az utolsó ítéletkor nem teológusok, vagy egyházi fejedelmek, hanem maga az Emberfia tart ítéletet fölöttünk. És nincs kétségem afelől, hogy az isteni szeretet és könyörületesség nagyobb, erősebb, mint az örök kárhozatról való tanítás.”*

Hallesby professzor „nagyágyúval” válaszolt a püspöknek: *„Ime, feláll az egyház egyik püspöke és tagadja az egyház és a biblia tanítását az örök kárhozatról. A régi racionalizmus kora, mintegy másfél évszázad óta — egy norvég püspök sem merete ilyen nyíltan tagadni az egyház hitvallását.”* A püspök még azt is kijelentette, hogy valóban vannak Jézusnak olyan szavai, melyeket ki lehet használni az örök kárhozat ecsetelésére. De Jézusnak ezeket a szavait képesen kell érteni. Számára. — a püspök számára, — mindenestre lehetetlen Jézusnak kárhozatról

szóló szavait úgy érteni, hogy egy olyan helyre gondolt, ahol örökösök a testi kínok.

A vita további folyamán a püspök arra emlékeztetett, hogy „*az egyház, melyhez mindketten tartozunk, egy olyan Embernek a nevét viseli, Aki határozott szavakkal állást foglalt az egyes embernek azon joga mellett, hogy a maga személyes hittapasztalatán keresztül álljon kapcsolatban Istennel.*“ A továbbiakban Schjelderup püspök arra bízta ellenfeleit, hogy az egyházi hatóságoknál tegyék meg ellene a lépéseket.

Mit szólnak a norvég egyházi körök ehhez a vitához, mely élénk visszhangra talált az egész országban? A keresztyén Néppárt és sajtója Hallesby professzor mögé sorakozott. Igen figyelemreméltó Smemo püspöknek, a norvég egyház primásának az a prédikációja, melyet február 8-án tartott. A püspök, aki hosszú időn keresztül az Oslói gyülekezeti fakultás gyakorlati-teológiai szemináriumának a vezetője volt, ezeket mondotta: „*Az igehirdetés tényekről és parancsolatokról való személyes bizonyágtétel. Az ige igazi hangja a bírói határozatban szólal meg, amikor például az ítélet hirdetéséről van szó. Ez nem azt jelenti, hogy saját véleményét mondja ki, hanem egy döntést közöl...*“

Közben a vita elérte tetőpontját: Az oslói gyülekezeti fakultás ismert rektora C. Fr. Wislöff azt követeli, hogy Schjelderup püspököt zárják ki az egyházból, mivel nem áll a hitvallás alapján. Ezzel egyidejűleg Wislöff rektor a Hamar-i püspökség gyülekezeteit arra szólítja föl, hogy tagadják meg a püspök felé az engedelmességet.

Halál, bűn, pokol, kárhozat...

„Hogy a szentségek erejét ismerjük, ismerni kell azokat a gyengeségeket is, amelyek ellen harcolni kell és amelyek ellen azok adattak. Három ilyen van: az első a halál rémítő képe, a második a bűn sokszoros rémületet kiváltó képe, a harmadik a pokol és kárhozat elviselhetetlen és leplezhetetlen képe. . . Az életben a halálra való állandó gondolással addig kell komolyan foglalkozni, míg az tőlünk messzire kerül és nem szorongat. . . A bűn képe megnehezíti a lelkiismeretet és kétségbeesésbe hajszol. . . A bűn általában növekszik és gyarapodik, hogy sokat foglalkozunk vele és behatóan gondolunk rá. Ehhez járul még lelkiismeretünk ítéltelme, mely Isten előtt retteg. Ezzel szerzett az ördög egy olyan izzasztó kamrárt, amibe behajtja az embereket s ahol megnagyítja a bűnöket. Ebben állítja az emberek elé mindazokat a bűnöket, amelyeket elkövetett, még a jelentéktelen bűnöket is. . . A pokol hatalma azáltal növekszik, ha sokszor és időelött gondolunk és tekintünk rá. Rendkívül nehezíti ezt az a körülmény, hogy Isten ítéletét nem ismerjük. A Sátán hajszolja a lelket azzal, hogy felesleges, haszontalan és igen veszedelmes vállalkozásokkal foglalkozzék abból a célból, hogy Isten titkait ki-nyomozza és megtudja, vajjon a kiválasztottakhoz tartozik-e vagy sem.

Ebben mutatja ki az ördög utolsó, nagy és alattomos képességeit. Itt téveszti meg annyira az embert, hogy az Istenen túlteszi magát, isteni jeleket keres és nem képes elviselni, hogy nem tudja vajjon a kiválasztottakhoz tartozik-e, vagy sem. Istennel szemben bizalmatlan, más Istent keres... Minél inkább engedelmeskedik az ember az ördögnek s eltűri az ilyen gondolatokat, annál kevésbé tudja magát tartani és sodródik az Isten elleni gyűlölet felé. Mert ha tudni akarom azt, hogy vajjon kiválasztott vagyok-e, ez nem más, mint hogy mindent akarok tudni, amit Isten tud, hogy hozzá hasonló legyek és hogy ő se tudjon többet, mint én... E három kép helyébe más három képet kell tenni... Szorgalmasan kell arra törekednünk, hogy e három képből egyik se kerüljön házunkba, s az ördög képét ne fesse senki se a falra... Ezek a képek csak abban az értelemben valók a világba, hogy harcoljunk ellenük és kiűzzük őket a világból. Mert ha ezek a képek önmagukban állanak előttünk, s más képeket nem idéznek elő, csak a pokolba valók az ördög uralma alá. Aki ellenük a siker reményében akar harcolni, annak ez nem sikerül, mert túl erősek vele szemben. Úgyes fogás őket teljesen elejteni s velük minden közösséget megszakítani. Hogyan lehetséges ez? A következőképpen: a halált az étellel való összefüggésben nézd, a bűnt a kegyelemmel és a poklot az éggel való összefüggésében s ne engedd magad ebben a véleményedben senki által befolyásoltatni, sem az anyagok, sem más teremtmények, sőt még az Isten által sem. Hogyan tudod ezt megvalósítani?... Úgy nézünk a halálra, mint a Krisztus által legyőzött jelenségre... Krisztus nem más, mint az örökélet... Úgy tekintsétek a bűnt, mint amit Krisztus kegyelme elnyelt... Eppen úgy ne nézd a bűnt sem a bűnösökben, sem a saját lelkiismeretedben, azokban sem, akik végérvényesen bűnben vannak, s az elkárhozás előtt állnak, mert ezáltal te is hátrányba kerülsz és legyőzetel. Fordítsd el tőle tekintetedet, s a bűnt csak a kegyelem képében nézd. Es minden erőddel véd elmédbe ezt a képet. A kegyelem képe nem más, mint Krisztus képe a kereszten... Az a kegyelem és irgalom, hogy Krisztus a kereszten Téged fojtogató bűnödöt elveszi. Ezt hinni, szem előtt tartani és ebben nem kételkedni, ez jelenti azt, hogy a kegyelem képét látom, felfogom és megértem. Azért mondja Máté 11. r. 28. verse: „Jöj-jetek én hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterhelgettetek és én megnyugosztlak titeket.” Ime, bűnödöt így láthatod lelkiismereted veszedelme nélkül, íme, ezek a bűnök már többé nem bűnök, legyőzetek és Krisztusban elnyeltetek. Halálába felveszi bűnödöt s éretted való irgalomból és kegyelemből megsemmisíti. Ha ezt hiszed, bűneid nem árthatnak neked. Krisztus ilyen módon képe a kegyelemnek s vigasztalásunk a halál és a bűn képével szemben... A poklot úgy nézzük, mint amit legyőzött Krisztus mennyországa. Ne vizsgálj sem önmagadban, sem másban a pokol és az örökkévalóság s az eleve elrendelés kínjait, de még azokban sem, akik a kárhozatban vannak s ne aggódj a világ azon nagy tömegeiért sem, akik az üdvösséget elvesztették. Végy erőt magadon és szemedet zárd be e látás elől. Mit használ neked, ha ezer évig foglalkozol vele s egyszer mégis romlásra jutsz. Számodra Isten legyen Isten. Ő különben is többet tud rólad, mint te Őröla. Tekints az égi képre, Krisztusra, aki miattad pokolra ment, Istentől elhagyatott.

mintha olyan volna, akiről Isten megfélekedezett és aki elkárhozott a keresztben, amint mondja: „En Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem”. Ez a kép győzte le számodra a poklot, s tette bizonyossá a te bizonytalan elrendeltetésedet. S ha te csak ezzel törődöl, s hiszed, hogy ez érted is történt, ez a hit megment téged... Ezen a módon tiszteld Krisztust, aki a te hasznodra való kegyelmet megszerezte s azon légy, hogy az ő jó tetszésében megmaradj, mert akkor te is kiválasztott vagy, amint Mózes I. könyvének 12. r. 3. verse mondja: „És megáldatnak tebenned a föld minden nemzetségei... A keresztnek ez a hármas képe olyan diadalt arat, mint Gedeon aratott. (Bírák 7. rész 6. vers.) Gedeon a midianitákat éjjel háromszáz emberével támadta meg s nem tett egyebet, minthogy a kürtöket fúvatta és a fazekakat verette annyira, hogy az ellenség menekült és egymást agyontaposta. Ugyanígy menekült a halál a bűn és a pokol minden erejével, ha mi Krisztus... fénylő képével virrasztunk éjszakáinkon (azaz hitben, amely állapotban nem tekintünk a gonosz képekre), s Isten ígésénél megmaradunk, amely így vigasztal és erősít bennünket... Ő a halál ellen való élő és halhatatlan kép... Ő Isten kegyelmének képe a bűnnel szemben. Ő az égnek képe, mert akkor, amidőn Istentől elhagyatott, hatalmas szeretetével a poklot legyőzte s ezzel megbizonyította, hogy ő Isten legkedvesebb fia, s hogy mi is azok lehetünk, ha hiszünk benne... Krisztus megmutatja nekünk, hogy a halál, bűn és pokol képét hogyan távolíthatjuk el magunktól... Krisztus ezekkel az ijesztő képekkel szemben csendes, nem harcol velük, úgy tesz mintha nem is látná őket... Inkább csak Atyjának akaratára hallgat olyan erősen, hogy halálát, a bűnt és a poklot, melyek rázúdultak, elfelejti s érettük könyörög: a halálért, bűnért és pokolért (Lukács 23. r. 34. v.) Ugyanígy dobjuk el magunktól ezeket a képeket és csak arra legyen gondunk, hogy Isten akaratára figyeljünk s erősen higyjünk abban, hogy a halál, a bűn, a pokol legyőzetett ránk nézve is s azok nekünk nem árthatnak. Tehát egyedül Krisztus képe éljen bennünk, s csak ezzel foglalkozunk...

Ahogy hiszünk, aszerint történik minden, ahogy Krisztus mondja (Máté 21. r. 21. v.). Mit használ az, hogyha elképzeled és hiszed, hogy a halál, bűn, pokol Krisztus által másokra nézve győzetett le? Ha nem hiszed, hogy a te halálad, a te bűnöd és a te kárhozatod győzetett le ott és hogy te ilyenformán meg vagy váltva? Ez a legveszedelmesebb bűn, ami csak elgondolható, mert így Isten szavát, jeleit és művét tartod hazugságnak, mintha ő olyan valaki volna, aki olyanokat beszél, mutat és cselekszik, amiket maga sem hisz... Milyen Isten volna az, aki minket nem tudna és nem akarna a haláltól, bűntől, pokoltól megszabadítani? Nagy az Isten, hogy mindezeket akarja.

Luther Márton: Von der Christen Bewährung im Tode 1519.

1895. nov. 14-én született Tótaradácson (Torontál m.), ahol hasonlónévű édesatyja lelkész volt. Kálmán volt az idősebb fiú, aki a szarvasi gimnázium érettségije után a pozsonyi Teológiai Akadémiára iratkozott be. 1914-et írtak akkor. Az akkor kitört világháború rémségeit mindenkinek meg kellett ismernie, nem menekülhettek a teológusok sem. Mint műtős betegápoló két évig szolgált Laibachban és Willachban, a különböző katonai kórházakban, ahol kötözte a sebeket, vigasztalta a betegeket, bátorította a haldoklókat. Magános éjszakáknak csendjében hallgatta sóhajaikat, figyelte lélekvételüket, látta kínos vergődésüket. Sokszor fakadt zúgolódásra a látottak és hallottak miatt. Miért kellett ezeknek a meleg családi hajlékot otthagyni? A gondoskodó édesanyát, a hűséges hitvest, a drága gyermeket és átélni a hideg és az éhség gyötrelmeit, majd mindenektől elhagyatva nagy csaták dúlásában, vagy súlyos sebtől vérezve várni a halált? Miért? Miért nem tud szabadulni ettől a rémtől és a világ minden részén lakó ember egyesülni az eszmében: nem kell háború?!

Kiss Kálmán 1918-ban megszerezte lelkészi oklevelét és Scholtz Gusztáv bányakerületi püspök felszentelte, majd Kondorosra küldte Keviczky László esperes mellé segédlelkésznek. Raffay Sándor püspök vallásmentő-lelkésznek osztotta be előbb Pilisre, majd Békéscsabára. 1927-ben Gerendásra került, mely gyülekezetnek ő volt az első lelkésze. Azonnal hozzáfogott országos gyűjtés által a templom és a lelkészlak felépítéséhez. A szép gerendási templom azóta is dicséri Kiss Kálmán buzgóságát és fáradhatatlanságát.

1935-ben a felsőpetényi egyház egyhangú meghívással választotta meg lelkészének. 18 éven át végezte hűségesen a gyülekezet irányítását. 1953. március 8-án, böjt III. vasárnapján istentiszteleti ígéhirdetésében nagy szeretettel intette híveit Isten iránti hűségre, embertársaik szeretetére. A prédikáció utáni imádkozásban megakadt a hangja, rá támaszkodott a szószékre s többszöri kísérlet után csak nehezen tudta befejezni az imádságot. „Amen” után bocsánatot kért híveitől rosszullete miatt, majd megköszönte sokszor tapasztalt szeretetüket s megfordult, hogy a szószékre érkezett egyházi gondnok segítségével elhagyja a szószéket. Katonafia váratlanul e percekben érkezett haza és látva a templomban a nyugtalanságot, felsietett a szószékre, s abban a pillanatban, amikor atyja megfordult, széttárt karjaiba ölelte és mások segítségével a lelkészlakba vitte. A szomszéd községben lakó orvos hamarosan megjelent, de már csak azt tudta megállapítani, hogy minden emberi segítség hiábavaló.

10-én temették. A zsúfolásig megtelt templom hívei szeretetéről beszélt. A gyászbeszédet dr. Csengődy Lajos esperes mondta.

Családi élete lelkészhez méltóan harmonikus volt. Fián kívül leánygyermek is osztozik az ittmaradt hitvessel a gyászban.

Legyen emlékezte áldott!

Szuchovszky Gyula

Közérdekű tudnivalók

I. A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának 11/1953. (III. 24.) számú rendelete a lakások és egyéb helyiségek bérleti jogviszonyának rendezéséről intézkedik. E rendelet szerint társbérleti jogviszony csak műszakilag megosztható bérleményre, vagy külön bejáratú megközelíthető helyiségekre létesíthető. Szolgálati lakásra jogviszonyt csak a szolgálati lakást juttató szerv engedélyével lehet létesíteni. — Személyzeti szobára 9 m² alapterületig csak család körén kívülálló személy részére és csak akkor létesíthető társbérleti jogviszony, ha a bérlő háztartási alkalmazottat nem foglalkoztat. Társbérleti jogviszony létesítésénél figyelembe kell venni a társbérlők szociális, egészségügyi és társadalmi körülményeit. — A felmondásra megállapított okokon kívül a társbérlők bármelyike kérheti a bérbeadótól a felmondási jog gyakorlását azzal a társbérlővel szemben, aki a többi társbérlő nyugalma jelentékeny mértékben és ismételten zavarja, a közös használatra szolgáló helyiségeket, azok felszerelését bezenyeezi, vagy a tisztántartására vonatkozó rendelkezéseket nem tartja be, a közüzemi díjak öt terhelő részét nem fizeti meg, a lakásban vagy bérleményben lakó személyekkel szemben megbotránkoztató vagy tűrhetetlen, a szocialista együttélés szabályait durván megsértő magatartást tanúsít.

A bérbeadó a társbérlő kérésére a jogellenesen eljáró másik társbérlővel szemben a felmondást indokolt esetben a kérést követő nyolc napon belül közzölni köteles. A felmondás ellen emelt kifogás esetében a bérbeadó a jelen rendeletben szabályozott módon köteles eljárni. Amennyiben a bérbeadó a kérésnek nem tesz eleget, a társbérlő a másik társbérlő bérleti jogviszonyának megszüntetése iránt közvetlenül a járásbírószághoz fordulhat.

A bérlő jogosult bérleményének egy részét bútorral vagy felszereléssel vagy anélkül albérletbe adni. Albérleti jogviszonyt meghatározott vagy határozatlan időre lehet létesíteni. Az albérleti jogviszony felmondására a rendeletben megállapított rendelkezések az irányadók, az alábbi eltérésekkel:

a) az albérlő az albérleti jogviszonyt rendes felmondással, a hónap tizenötödik vagy utolsó napjára bármikor megszüntetheti,

b) a bérlő az albérleti jogviszonyt rendes felmondással megszüntetheti abban az esetben, ha családi, vagy egészségügyi viszonyai ezt indokoltá teszik. Ilyen esetben a felmondás a közlést követő hónap utolsó napjára szólhat.

c) a bérlő jogosult az albérleti jogviszonyt a 6. §-ban megállapított okok miatt megszüntetni.

A bérbeadónak a bérlővel szemben határidős felmondása az albérlőre is vonatkozik.

Albérleti jogviszony csak pénzfizetés mellett létesíthető.

Munka, vagy egyéb szolgáltatás ellenében albérleti viszonyt nem lehet létesíteni.

Szolgálati lakás az állami szerv rendelkezése alatt álló olyan lakás, amelyet az a dolgozója részére juttat. Az állami szerv szolgálati lakást szerezhet építkezés, vétel, csere, vagy lakásmegosztás útján.

Az állami szerv a szolgálati lakást nyilvántartásba vétel végett a megszerzéstől számított 15 napon belül a Végrehajtó Bizottságnál bejelenteni köteles.

Szolgálati lakás az olyan lakás is, amelyet az állami szerv bejelentése alapján a Végrehajtó Bizottság a szolgálati lakások nyilvántartásába már előzőleg felvett.

A szolgálati lakásra létesített bérleti jogviszony más községbe, vagy városba való áthelyezés, hozzájárulással, vagy önkényesen történt kilépés, vagy fegyelmi úton való elbocsátás esetében szűnik meg.

II. *A háztartás keretében* eltartott személynek munkaviszonyon alapuló kereső foglalkozását csak akkor lehet biztosítási kötelezettség alá eső foglalkozásnak tekinteni s akkor kell az SzTK-nál bejelenteni, ha az abból származó kereset (javadalmazás) a havi 150.— forintot, illetőleg a napi 6.— forintot eléri vagy meghaladja. Ezen a határon alul tehát az eltartott családtagot nem kell bejelenteni (pl. a férjével együtt élő feleség takarítással havi 140.— forintot keres, vagy a szülei által eltartott gyermek harangozással havi 70.— forintot keres). (XI. 2.)

III. *A mellékfoglalkozás* nem esik társadalombiztosítási kötelezettség alá abban az esetben, ha a főfoglalkozás sem esik biztosítási kötelezettség alá. Így pl. nem kell bejelenteni azt a harangozót, aki főfoglalkozása szerint önálló gazda.

IV. *A munkáért* kikötés nélkül is jár díjazás. Aki háztartása, gazdálkodása vagy egyéb kereső foglalkozása körében tartás ellenében huzamosabb időn át mással munkát végeztet, a munkát megfelelően díjazni tartozik akkor is, ha erre nézve nem állapodtak meg. A díjazás mérvénél figyelembe kell venni a végzett munka mennyiségét, az esetleg elért vagyonszaporulatot, a felek helyzetét és a már kapott juttatást. Ez a szabály nem vonatkozik a szívességi jellegű, vagy csak átmenetileg végzett munkákra, a tényleges, szoros értelemben vett családon belül egymás részére végzett munkákra és csak különösen indokolt esetekben terjed ki a vő és meny által házastársának szülei részére végzett munkára.

V. *A becsületes megtalálót* jutalom illeti, ha a talált tárgyat a tulajdonosnak átadja vagy a hatósághoz juttatja. Jutalomra csak az a találó számíthat, aki költségteljesen teljesítésével a tulajdonos érdekét valóban szolgálta. Különösen a nagyobb értékű vagy olyan dolog megtalálója részesítendő jutalomban, — az eset körülményeihez képest —, amelynek visszaszerzéséhez a tulajdonosnak különös érdeke fűződik. Ezeket az elveket a változott erkölcsi és jogi felfogás alapján a Legfelsőbb Bíróság elvi tanácsa mondta ki s határozatában utalt arra is, hogy a jutalmazás erkölcsösségére, a társadalmi együttélés szabályainak fokozott betartására neveli.

VI. *A születésről, a házasságkötésről és az elhalálozásról* az anyakönyvvezető egy példányban illetékmentes anyakönyvi kivonatot köteles kiállítani. Ezzel az anyakönyvi kivonattal igazolják az érdekelték személyazonosságukat és egyes adataikat minden hatóság és szerv előtt. Ezért a hatóságok és szervek ezt az illetékmentes kivonatot nem tarthatják vissza, hanem a szükséges adatot feljegyzése után kötelesek a félnek visszaadni. A kivonat illetékmentessége és a visszaadási kötelezettség annak külszénén fel van tüntetve.

Csekey Zoltán

AZ EVANGÉLIKUS EGYETEMES SAJTÓOSZTÁLYNÁL KAPHATÓ:

Házi áldás	4.— Ft
Falitábla	3.50, 450 Ft
Igés selyemjelző	3.50—7.— Ft
Iniciálés lap	—,90, —,50 Ft
Bibliai képek	1.— Ft
Bereczky: A keskeny út	57.50 Ft
Bóka: 31 zsoltár	15.— Ft
Dezséry: Krisztus az Ajtó	4.— Ft
Biblia fordítás füzetekben	teljes: 106.— Ft
Luther: Kis Káté	1.50 Ft
Jávor: Kezrede bizom lelkemet (Imakönyv.)	14.— Ft
	16.— Ft
Görög újtestamentum (Nestle)	35.— Ft
Karnér: A testté lett Ige	62.— Ft
Pálfy M.: Istenfélelem az Ótestamentumban	30.— Ft
Raffay: Agenda	60.— Ft
Scholz L.: Inségeseknek szabadítója	24.— Ft
Virág J.: Luther önmagáról	8.—, kötve 12.— Ft
Kierkegaard: Önvizsgálat	8.— Ft
Kierkegaard: Isten változhatatlansága	2.— Ft
Andersen: Jézus élete	4.— Ft
Dr. Szeberényi L.: Gusztáv Adolf	4.— Ft
Dr. Szeberényi L.: Luther ultramontán ócsárlói	6.— Ft

Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály, Budapest, VIII., Puskin-u. 12.

Csekszámlaszám: 220.278.